

národní
úložiště
šedé
literatury

Visegrádská čtyřka v datech sčítání 2011

Český statistický úřad
2014

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-261104>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 23.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

ANALÝZA

19. 12. 2014

Visegrádská čtyřka v datech sčítání 2011

Visegrádská čtyřka je aliance čtyř států střední Evropy: České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Poslední sčítání lidu se v těchto zemích uskutečnilo shodně v roce 2011. Podle závazné evropské legislativy byly výsledky všech zemí publikovány ve stejné struktuře začátkem roku 2014.

Visegrádská skupina

Visegrádská skupina, nazývaná také Visegrádská čtyřka (dále V4) je aliance středoevropských států usilující o spolupráci na poli ekonomickém, politickém i kulturním. Vznikla 15. února 1991 a inspirací jí bylo setkáním tří králů v maďarském městě Visegrád v roce 1335. Původně byly členské státy tři: Polsko, Maďarsko a Československo, po rozdělení ČSFR přešlo členství na oba nástupnické státy Českou republiku i Slovensko.

Od 1. května 2004 jsou všechny státy V4 členy Evropské Unie.

Sčítání v zemích Visegrádské čtyřky

Sčítání lidu, která se v zemích V4 konala v roce 2011, byla poprvé v historii koordinována evropskou legislativou. V roce 2008 bylo vydáno Nařízení č. 763/2008¹, které mimo jiné stanovilo závazný termín předání výsledků sčítání Eurostatu (do 27 měsíců od konce referenčního roku). V letech 2009 a 2010 následovalo vydání tří prováděcích předpisů². Ty vymezovaly podrobnost, územní detail i povinné kombinace zjišťovaných témat, popisovaly doprovodná metadata a stanovily požadavky na kvalitu. Jako členové Evropské Unie byly státy V4 povinny vydaná nařízení respektovat a naplnit předepsané požadavky.

Hlavním cílem evropského vedení bylo poskytnout srovnatelné výsledky v přesně definované metodicky shodné struktuře. Vydaná nařízení ukládala státům povinnost poskytnout požadované informace, nikoli však způsob jejich získání. Způsob organizace censu, sběru i zpracování dat se tak (i v souvislosti s historickou tradicí a různým stupněm rozvoje administrativních zdrojů dat a registrů v jednotlivých zemích V4) lišil.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů

² Nařízení Komise (ES) č. 1201/2009, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů, pokud jde o technické specifikace témat a jejich rozdělení
Nařízení Komise (EU) č. 519/2010, kterým se přijímá program statistických údajů a metadata pro sčítání lidu, domů a bytů stanovený nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008
Nařízení Komise (EU) č. 1151/2010 ze dne 8. prosince 2010, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů, pokud jde o způsob zpracování a strukturu zpráv o kvalitě a technický formát pro předávání údajů

ANALÝZA

Česká republika (CZ)

V České republice se sčítání lidu domů a bytů konalo k 26. 3. 2011 a kromě evropské legislativy podléhalo ještě zákonu o sčítání č. 296/2009 Sb. Bylo provedeno kombinovaným způsobem tj. kombinací tradičního celoplošného dotazníkového šetření s podporou registrů. Registry byly využity především ve fázi příprav terénních prací a pro předvyplnění formulářů. Částečně pak také v průběhu zpracování a jako zdroj některých výsledných údajů.

Pro dotazníkové šetření byly využity 3 typy sčítacích formulářů Sčítací list osoby, Bytový list a Domovní list, formuláře bylo možno vyplnit jak v písemné, tak v elektronické podobě. Možnost vyplnění přes internet využilo téměř 25 % obyvatel.

Maďarsko (HU)

Maďarské sčítání lidu se uskutečnilo 1. 10. 2011 a jeho legislativní rámec určoval samostatný zákon o sčítání z roku 2009 (Zákon CXXXIX/2009). Bylo provedeno tradičním způsobem celostátním dotazníkovým šetřením s využitím administrativních zdrojů pro úpravu databáze adres. Pro samotné sečtení byly použity 3 druhy formulářů, pro osobu, pro byt a pro instituci. Také Maďarsko nabídlo možnost vyplnit formulář online, kterou využilo 19 % sečtených.

Polsko (PL)

V Polsku se sčítání lidu uskutečnilo v období mezi 1. dubnem 2011 a 30. červnem 2011 a bylo upraveno zákonem o sčítání ze 4. března 2010. Bylo při něm v široké míře využito administrativních zdrojů dat. Čerpáno bylo z 27 různých registrů. Administrativní zdroje byly doplněny dvěma elektronickými dotazníky různého rozsahu. První obsahující přes 120 otázek byl použit pro výběrové šetření, kratší varianta (16 otázek) pro celostátní šetření, jehož cílem byla aktualizace dat z registrů.

Slovensko (SK)

Také slovenské sčítání lidu bylo upraveno národní legislativou. Konkrétně zákonem 263/2008 z 18. června 2008. Rozhodným okamžikem byla stanovena půlnoc na 21. května 2011.

Sčítání bylo uskutečněno tradiční formou s podporou registrů. Byly využity 3 typy formulářů, pro osobu, dům a byt. Informace o domácnostech zapisoval sčítací komisař sám do zvláštního tiskopisu. Respondentům byla nabídnuta možnost vyplnění standardního papírového formuláře, nebo mohli dát přednost jeho elektronické podobě.

Povinný rozsah sčítání byl dán evropským nařízením a všechny státy tyto požadavky splnily, nad rámec povinného ale byly zjišťovány další charakteristiky osob (tab. 1), bytů i domů, ať už z důvodu národních potřeb či nepřerušování dlouhé historické řady.

Kromě otázek, na které měl respondent povinnost odpovědět, se na formuláři v České republice a v Maďarsku objevily také tzv. citlivé otázky, na nichž byla odpověď dobrovolná. Týkalo se to otázek na náboženskou víru, národnost a v Maďarsku navíc i na disabilitu. V Polsku a na Slovensku byly všechny dotazy na sčítacích formulářích koncipovány jako povinné.

ANALÝZA

Tab. 1: Otázky na sčítacím formuláři nad rámec požadovaných údajů podle Nařízení č. 763/2008

CZ	HU	PL	SK
náboženská víra*	náboženská víra*	náboženská víra	náboženská víra
národnost*, mateřský jazyk	národnost*, etnicita*, mateřský jazyk*	národnost, mateřský jazyk, jazyk používaný v domácnosti	národnost, mateřský jazyk, jazyk používaný v domácnosti, na veřejnosti
obor vzdělání	znalost jazyků, současná školní docházka	školní docházka (typ školy, obor vzdělání)	počítačová znalost
podrobné otázky k dojížděcí do zaměstnání, školy (dopravní prostředek, doba trvání, frekvence)	podrobné otázky k ekonomické aktivitě (aktivní hledání práce, zda má osoba podřízené aj.) a dojížděcí do zaměstnání	podrobné otázky k vnitřní i mezinárodní migraci (včetně emigrace Poláků do zahraničí, pracovní migrace apod.)	způsob a frekvence dojížděcí do zaměstnání
počet živě narozených dětí celkem, v posledním manželství	dlouhodobé onemocnění*, disabilita*	plodnost žen, počet živě narozených dětí	počet živě narozených dětí
registrované partnerství	registrované partnerství	de facto rodinný stav	rok uzavření současného manželství

*nepovinná otázka

Zdroj dat

Zdrojem dat pro porovnání států V4 jsou výsledky sčítání 2011 získané pomocí webové aplikace Census Hub³, která prezentuje výsledky ze všech států Evropské Unie ve shodné struktuře. K dispozici jsou data ve formě agregovaných údajů vypočítaných na základě 60 předem definovaných hyperkostek tj. vícerozměrných tabulek, kombinujících jednotlivá témata stanovená v nařízeních.

³ Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-and-housing-census/census-data/2011-census>

ANALÝZA

1. Demografické charakteristiky obyvatelstva

1.1 Struktura obyvatelstva podle věku

Složení obyvatelstva podle věku úzce souvisí s vývojem demografického chování společnosti. Přes vzrůstající vliv migrace je stále hlavním činitelem utvářejícím současnou věkovou strukturu států střední Evropy úroveň porodnosti a úmrtnosti. Nejvýraznější proměnou (tzv. druhým demografickým přechodem) prochází tyto populace již od počátku 90. let 20. století. Důsledkem tohoto procesu je – z hlediska věkového složení nejvýraznější trend současné středoevropské populace – stárnutí populace.

1.1.1 Podíly hlavních věkových skupin

Věkové složení jednotlivých států V4 se liší, zejména pokud jde o rozložení hlavních věkových skupin a jejich vzájemných poměrů. Největší část ve všech čtyřech státech tvoří produktivní složka, jejíž podíl se pohybuje kolem 70 % obyvatelstva, přitom rozdíl mezi maximem na Slovensku a minimem v Maďarsku činí pouze 3,4 procentního bodu. Z hlediska pokračujícího trendu stárnutí je ale největší pozornost věnována relaci mezi nejmladší a nejstarší složkou populace, kde byly rozdíly výraznější. Zatímco v České republice a v Maďarsku již podíl postproduktivní složky dětskou převýšil a index stárí tak překročil hranici 100 (tab. 3), ve zbylých dvou státech si ještě udržuje dvojcifernou hodnotu (90 pro Polsko, 82 pro Slovensko), která představuje dominanci nejmladší věkové skupiny.

Tab. 2: Věkové složení států V4 podle sčítání 2011

Stát, pohlaví	Obyvatelstvo celkem	abs.			rel.			
		0-14	15-64	65 +	0-14	15-64	65 +	
CZ	Celkem	10 436 560	1 488 928	7 267 169	1 644 836	14,3	69,6	15,8
	Muži	5 109 766	763 949	3 661 790	664 125	15,0	71,7	13,0
	Ženy	5 326 794	724 979	3 605 379	980 711	13,6	67,7	18,4
HU	Celkem	9 937 628	1 447 659	6 812 849	1 677 120	14,6	68,6	16,9
	Muži	4 718 479	743 245	3 357 678	617 556	15,8	71,2	13,1
	Ženy	5 219 149	704 414	3 455 171	1 059 564	13,5	66,2	20,3
PL	Celkem	38 044 565	5 781 570	27 041 985	5 221 010	15,2	71,1	13,7
	Muži	18 420 389	2 965 914	13 479 209	1 975 266	16,1	73,2	10,7
	Ženy	19 624 176	2 815 656	13 562 776	3 245 744	14,3	69,1	16,5
SK	Celkem	5 397 036	826 645	3 887 518	682 873	15,3	72,0	12,7
	Muži	2 627 772	424 181	1 947 084	256 507	16,1	74,1	9,8
	Ženy	2 769 264	402 464	1 940 434	426 366	14,5	70,1	15,4

Rozdíly v poměru dětské a nejstarší věkové skupiny jsou dány především početností produktivní a postproduktivní složky, rozdíly v zastoupení dětské složky se totiž mezi jednotlivými státy pohybují pouze na úrovni jednoho procentního bodu. Největší rozptyl má naopak zastoupení nejstarší věkové skupiny, jejichž hodnoty se pohybují od 12,7 % pro slovenskou populaci až po 16,9 % v maďarské populaci.

Podobně se státy V4 profilují také z hlediska hodnot průměrného věku. Hranici 40 let překročil průměrný věk v Maďarsku a České republice. V případě zohlednění pohlaví dosáhl průměrný věk nejvyšších hodnot u maďarských žen a českých mužů. Největší rozdíl mezi pohlavími byl

ANALÝZA

právě v maďarské populaci, kde průměrný věk žen je více než o 4 roky vyšší než mužů. Nejnižších hodnot dosáhl průměrný věk na Slovensku a to jak pro ženy, tak i pro muže. Nejvyrovnanější hodnoty podle pohlaví byly v České republice, kde rozdíl mezi průměrným věkem mužů a žen byl nižší než 3 roky.

Tab. 3: Syntetické ukazatele věkového složení států V4 podle sčítání 2011

Stát	Průměrný věk			Index stáří			Index ekonomického zatížení		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
CZ	41,0	39,5	42,4	110,5	86,9	135,3	43,1	39,0	47,3
HU	41,5	39,3	43,5	115,9	83,1	150,4	45,9	40,5	51,1
PL	39,7	38,0	41,3	90,3	66,6	115,3	40,7	36,7	44,7
SK	38,9	37,3	40,5	82,6	60,5	105,9	38,8	35,0	42,7

Z hodnot indexu stáří v členění na muže a ženy je patrné, že celkové hodnoty převyšující hranici 100 v České republice a v Maďarsku jsou důsledkem extrémních hodnot indexu stáří žen. Přestože ve všech státech V4 ve skupině žen překračuje index stáří hranici 100, v České republice a v Maďarsku je významně vyšší.

Naopak v hodnotách indexu ekonomického zatížení⁴ žádné výraznější diskrepance mezi státy V4 nejsou, a to ani z hlediska pohlaví. Hlavní příčinou jsou poměrně vyrovnané podíly osob v produktivním věku, což ve svém důsledku znamená, že rozdíly mezi nejmladší a nejstarší složkou obyvatel se v relaci k osobám v produktivním věku stírají.

1.1.2 Podrobná věková struktura

Při detailnějším pohledu na věkové struktury jednotlivých států V4 je zřejmé, že je historické události 20. století poznamenaly více či méně obdobným způsobem (graf 1).

Na vrcholu věkových pyramid je stále patrný rozdíl ve vývoji daný postavením států v průběhu druhé světové války. Nejvýraznější propad generace narozené mezi lety 1940 až 1945 byl patrný na věkové struktuře Polska, které utrpělo během druhé světové války ztráty, které formují tvar věkové pyramidy ještě dnes. Na druhou stranu pravidelný vrchol pyramidy mělo Maďarsko a také Slovensko. Poválečné zvýšení porodnosti bylo patrné ve všech státech shodně (v Polsku až s několikaletým odstupem po válce). Právě silné poválečné ročníky (osoby ve věku 54 až 64 let) se v současnosti přesouvají do postproduktivní složky populace, což spolu s nízkou úrovní porodnosti proces stárnutí v zemích V4 ještě urychlí.

Druhé shodné rozšíření věkových struktur je dáno vstupem silných poválečných ročníků do plodivého věku a např. v České republice a na Slovensku bylo ještě podpořeno propopulačními opatřeními. S výjimkou Polska proběhla tato vlna v první polovině 70. let a tehdy narozené generace dnes představují nejsilnější složku populace. V Polsku v návaznosti na „zpoždění“ první populační vlny se i druhá uskutečnila s odstupem několika let. Dnes proto nejsilnější populační skupinu představují osoby 25 až 30leté.

Změny v demografickém chování posledních 20 let (především výrazný pokles počtu narozených vrcholící v druhé polovině 90. let a na začátku 21. století) výrazně ovlivnily počty osob v nejmladších věkových skupinách. Následné přechodné zvýšení porodnosti patrné na

⁴ index ekonomického zatížení vyjadřuje počet dětí ve věku 0-14 let a počet obyvatel ve věku 60 a více let na 100 osob ve věku 15-59 let.

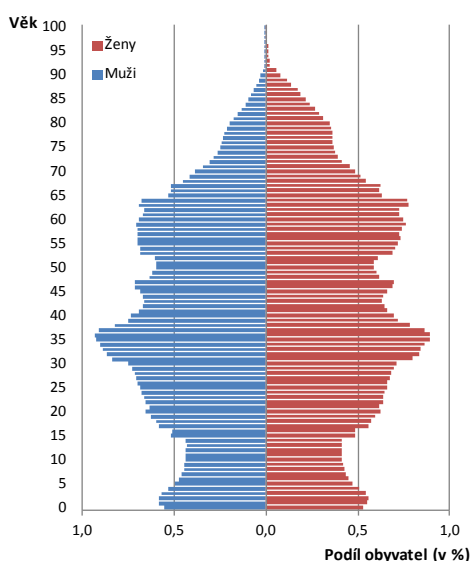
ANALÝZA

všech věkových strukturách s výjimkou Maďarska je sekundární důsledek natalitní vlny 70. let, kdy začaly rodit ženy této populačně silné generace.

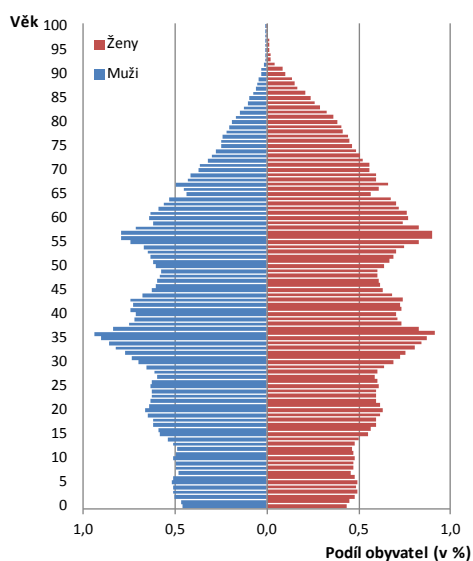
Vývoj věkové struktury má ve všech státech V4 regresivní charakter. Nejvýraznější je v Maďarsku a České republice. Navíc do produktivního věku budou přecházet slabé ročníky narozené v 90. letech. Nezvratně tak bude stárnutí populace států V4 stejně jako ve většině zemí Evropy pokračovat.

Graf 1: Věková struktura států V4 podle sčítání 2011

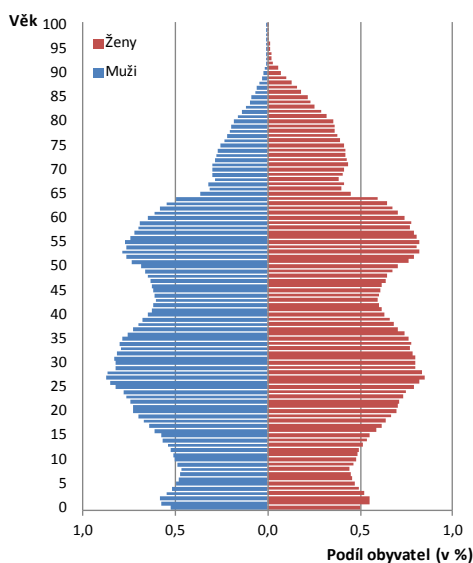
1. Česká republika

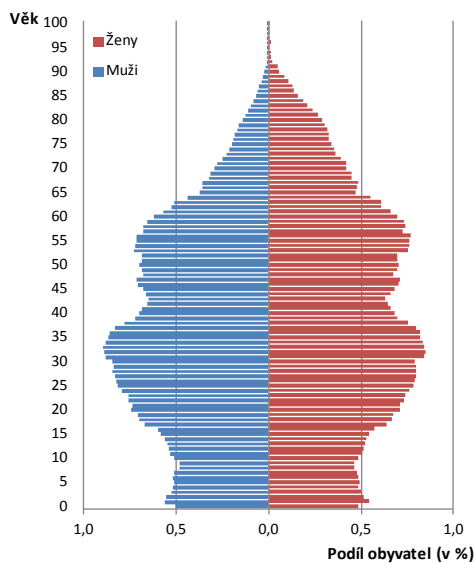
2. Maďarsko

3. Polsko

4. Slovensko

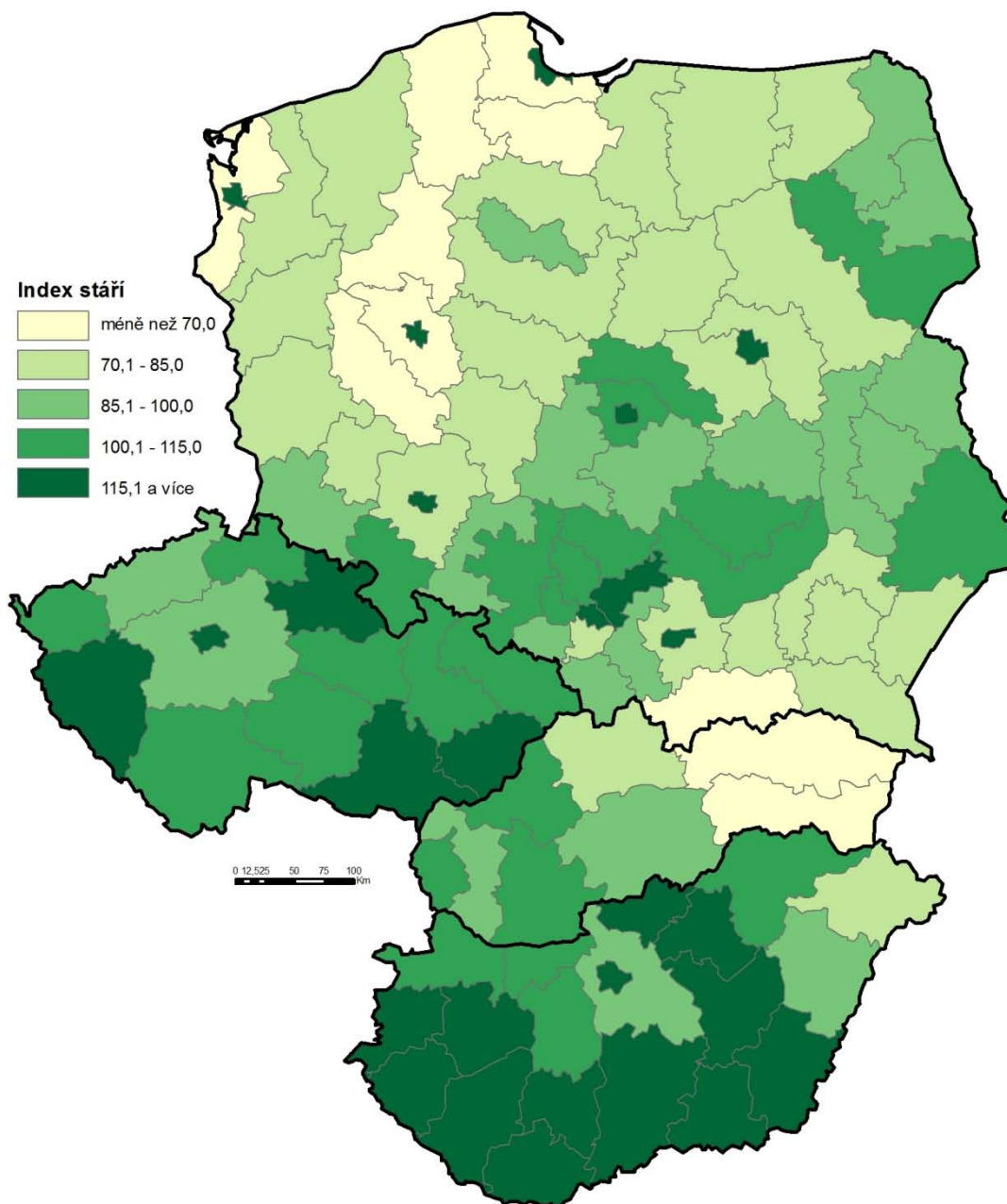

ANALÝZA

1.1.3 Územní diferenciacie věkové struktury

Věková struktura jednotlivých států V4 není územně homogenní (graf 2).

Graf 2: Index stáří v regionech států V4 podle sčítání 2011

Na úrovni NUTS 3 činil rozptyl hodnot indexu stáří (IS) mezi jednotlivými regiony států V4 105 osob. Regionem s nejvyšší hodnotou byla Budapešť, kde počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let dosáhl 154. Na opačném konci stojí polský přímořský region

ANALÝZA

Gdaňski (jehož součástí ale není samotné město Gdaňsk, to spolu s nedalekými městy Gdynia a Sopot tvoří samostatný region Trojmieski) s hodnotou, která jako jediná v regionech států V4 byla nižší než 50 osob tj. početnost postproduktivní složky nedosáhla ani poloviny početnosti dětské složky.

Z grafického vyjádření je zřejmé, že státem s největšími regionálními rozdíly je Polsko. Je to dáno také tím, že velká města jsou vyčleněna jako samostatné regiony NUTS 3, ty pak s většími regiony především v severním Polsku silně kontrastují. Z celkového počtu 66 polských regionů měly více než dvě třetiny (absolutně 46 regionů) hodnotu indexu stáří menší než 100, tzn. počet dětí převýšil počet osob nad 65 let věku. Naopak nejvyšší hodnoty IS byly právě v regionech velkých měst: Lodž (151 – druhý nejstarší region V4), Varšava, Wroclav, Krakow, Trojmieski, Katowice či Poznan. Také v Maďarsku a České republice dominoval s nejvyšší hodnotou indexu stáří region hlavního města. Rozdíly mezi regiony ale nebyly tak výrazné jako v Polsku. V obou státech se hodnota většiny regionů pohybovala nad 100 osob. Počet dětí převyšoval počet osob starších 65 let v České republice jen v krajích Středočeském a Ústeckém a v Maďarsku v župě Szabolcs-Szatmár-Bereg (nejnižší hodnota indexu stáří v Maďarsku - 79, je to nejvýchodnější region při hranicích Ukrajiny a Rumunska), Pest (obdobu českého Středočeského kraje tj. zázemí hlavního města Budapest) a těsně také v župě Hajdú-Bihar (IS 98,5). Jen velmi mírně překročil IS hodnotu 100 také v regionu Borsod-Abaúj-Zemplén. Poslední dva jmenované regiony jsou také na východě země. Nejvyšších hodnot IS v rámci V4 dosahují maďarské regiony na jihu resp. západě země sousedící s Chorvatskem, Srbskem resp. Rakouskem.

Jedinou zemí, kde se jednoznačně nevyčlenil region hlavního města je Slovensko, důvodem je také to, že Bratislavský kraj kromě samotného hlavního města zahrnuje také širší okolí. Jen ve 3 z 8 slovenských krajů překročil IS hodnotu 100, nejvýrazněji v Trenčianskom kraji a i to pouze o 3 osoby. Spolu s dalšími západoslovenskými kraji tvoří protipól východnímu Slovensku. Na území Slovenska lze sledovat jednoznačný východo-zapádní gradient. Východní regiony (Prešovský kraj a Košický kraj) patří k regionům s nejnižšími hodnotami vůbec.

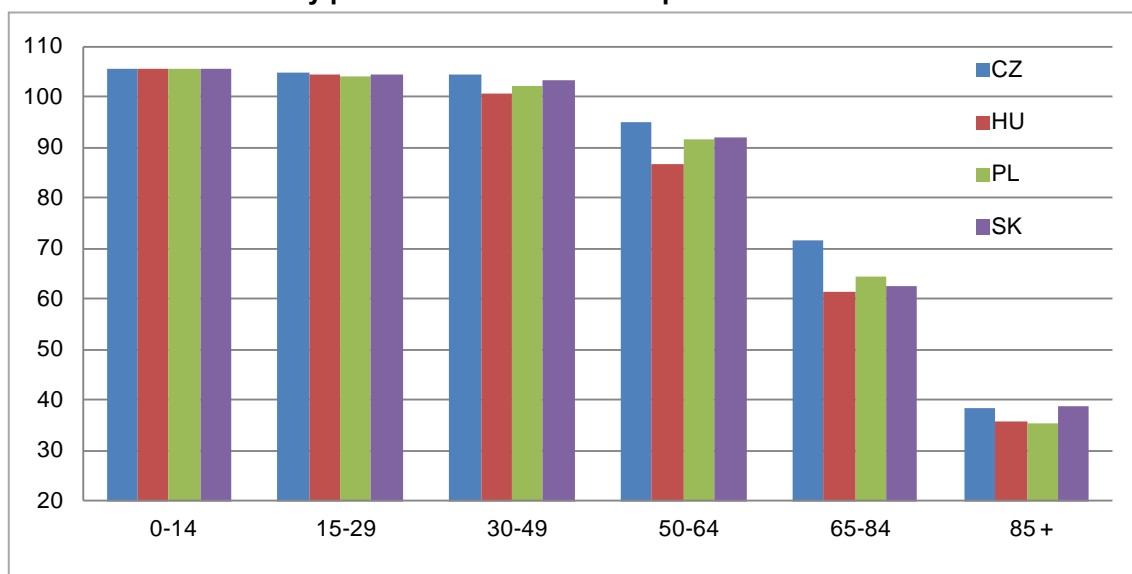
1.2 Struktura obyvatelstva podle pohlaví

Ve všech státech V4 představovaly více než polovinu populace ženy. Jak je typické pro vyspělé krajiny, poměr mezi pohlavími se mění s narůstajícím věkem. Zatímco při narození a v nižších věcích převažují muži, se zvyšujícím se věkem se také díky tzv. mužské nadúmrtosti projevuje převaha žen. Tak tomu také bylo v roce 2011 ve státech V4 (graf 3).

Nejvyváženější byla z hlediska pohlaví populace České republiky, kde na 100 žen připadalo 95,9 mužů. Naopak největší rozdíl v zastoupení pohlaví mělo Maďarsko (90,5 mužů na 100 žen). V dětské složce populace se hodnota indexu maskulinity (IM) pohybovala ve všech státech shodně kolem 105. V následujících věcích hodnota tohoto ukazatele klesala (nejvýrazněji v Maďarsku, kde se poměr pohlaví vyrovnal již mezi věky 42 a 43 let; naopak v České republice klesl IM na 100 až o téměř 10 let věku později mezi věkem 51 a 52 let). Na nejnižší hodnoty klesl IM v nejvyšší věkové kategorii 85+, kde ve všech státech tvořili muži již jen čtvrtinu populace.

ANALÝZA

Graf 3: Index maskulinity podle věku ve státech V4 podle sčítání 2011

1.3 Struktura obyvatelstva podle rodinného stavu

Strukturu obyvatelstva podle rodinného stavu utváří demografické procesy porodnost, úmrtnost, sňatečnost a rozvodovost. Protože všechny tyto procesy prošly v devadesátých letech v zemích V4 změnou, odrazilo se to také na rodinném stavu populace v roce 2011.

Tab. 4: Obyvatelstvo podle rodinného stavu ve státech V4 podle sčítání 2011

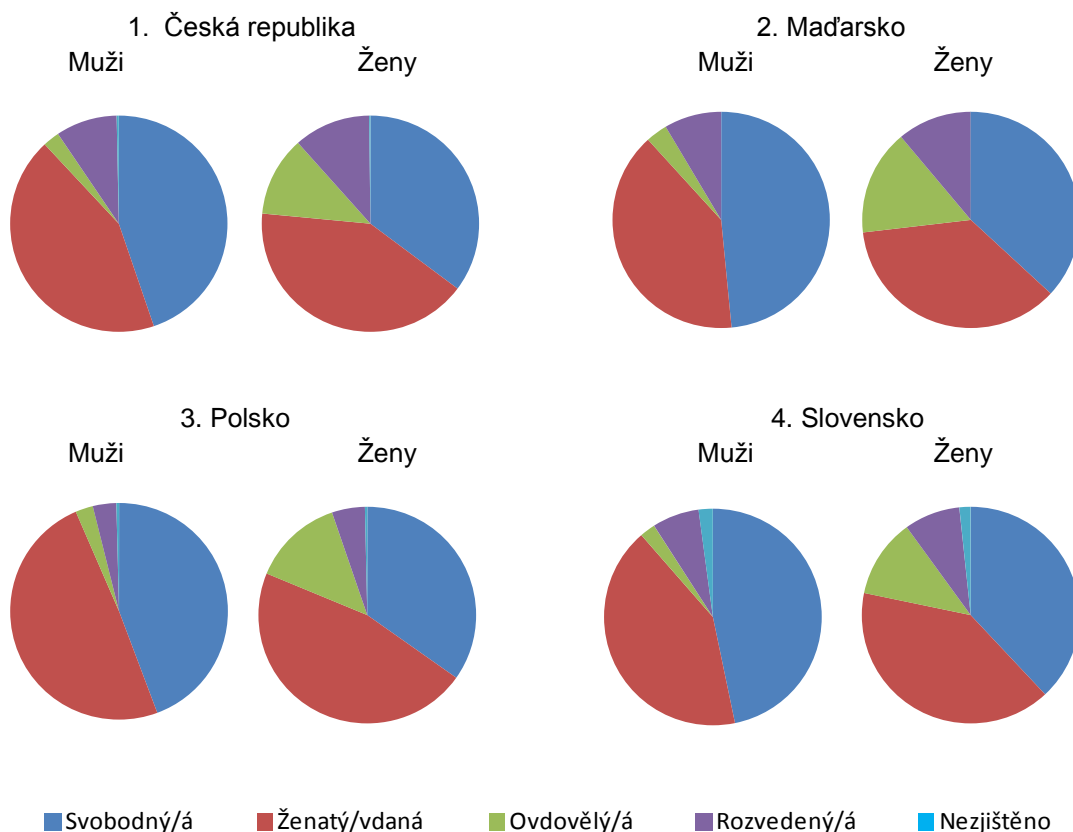
Rodinný stav	CZ		HU		PL		SK	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Obyvatelstvo celkem	10 436 560	100,0	9 937 628	100,0	38 044 565	100,0	5 397 036	100,0
v tom								
svobodný/á	4 164 427	39,9	4 212 720	42,4	14 986 152	39,4	2 281 441	42,3
ženatý/vdaná	4 409 474	42,3	3 769 563	37,9	18 184 339	47,8	2 214 431	41,0
ovdovělý/á	761 146	7,3	974 511	9,8	3 131 900	8,2	386 707	7,2
rozvedený/á	1 072 947	10,3	980 663	9,9	1 600 480	4,2	412 745	7,6
registrovaný partner/ka	2 018	0,0	171	0,0	x	x	x	x
reg. partner. zaniklé rozhodnutím soudu	38	0,0	x	x	x	x	x	x
reg. partner. zaniklé úmrtím partnera	187	0,0	x	x	x	x	x	x
nezjištěno	26 323	0,3	-	-	141 694	0,4	101 712	1,9

Podíl svobodných v populaci byl v roce 2011 obdobný ve všech zemích V4 a pohyboval se kolem 40 %. Největší rozdíly se projevily v podílech sezdáných osob. Výrazně nejvyšší podíl ženatých resp. vdaných mělo silně katolické Polsko, kde byla ženatá téměř polovina všech mužů a vdaných bylo 46,5 % žen (graf 4). Opakem je Maďarsko, kde bylo zastoupení sezdáných (jak mužů, tak i žen) o 10 procentních bodů nižší. Výraznější rozdíly byly také v zastoupení rozvedených. V návaznosti na vysoký podíl sezdáných byl velmi nízký podíl rozvedených v Polsku. Největší zastoupení rozvedených měla česká populace, kde se jejich

ANALÝZA

podíl přehoupl přes 10 %. Podíl ovdovělých dosáhl maxima v maďarské populaci, která má díky své starší věkové struktuře podíl ovdovělých téměř 10 %.

Graf 4: Struktura obyvatelstva podle pohlaví a rodinného stavu ve státech V4 podle sčítání 2011

Rozdíly ve struktuře podle rodinného stavu mezi pohlavími mají stejný trend ve všech zemích tj. zastoupení svobodných mužů je zhruba o 10 procentních bodů vyšší než zastoupení svobodných žen a naopak ve skupině ovdovělých dominují ženy nad muži. Zatímco v mužské populaci tvoří vdovci zhruba 3 %, v ženské dosáhl podíl vdov až k 16 % (v Maďarsku).

V České republice a Maďarsku bylo kromě tradičních kategorií rodinného stavu zjišťováno také registrované partnerství osob stejného pohlaví. Zatímco v České republice bylo sečteno 2018 registrovaných partnerů (ze 3/4 muži), ve velikostně srovnatelném Maďarsku pouze 171 (z 2/3 muži). Rozdíly v početnosti jsou mimo jiné dány uzákoněním uzavření registrovaného partnerství v České republice již v roce 2006, kdežto v Maďarsku je tato možnost až od roku 2009. V Polsku ani na Slovensku není možnost oficiálního partnerského svazku osob stejného pohlaví uzákoněna.

ANALÝZA

2. Socioekonomické charakteristiky obyvatelstva

2.1 Struktura obyvatelstva podle vzdělání

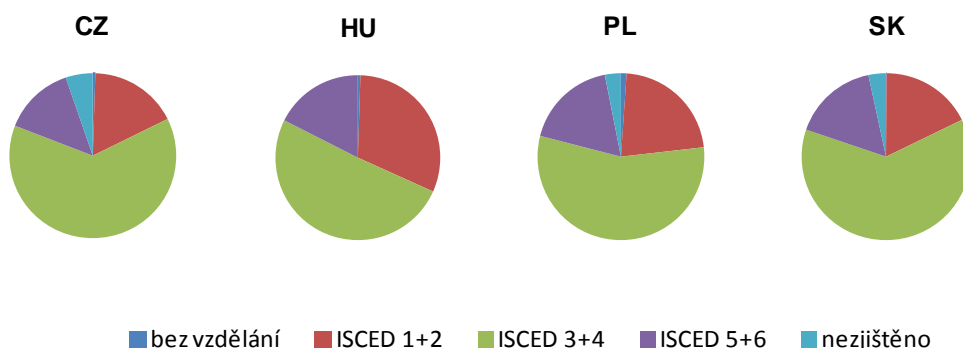
Pro mezinárodní srovnávání nejvyššího ukončeného vzdělání se používá Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání ISCED-97. Vzdělanostní struktura obyvatel byla proporcčně obdobná v České republice, Polsku a na Slovensku, výraznější odlišnost struktury vykázalo Maďarsko, zejména v důsledku nejvyššího podílu osob se základním vzděláním (graf 5).

V roce 2011 bylo ve státech V4 bez vzdělání necelé procento obyvatel, s výjimkou Polska, kde tato kategorie překročila těsně hranici 1 %. Základní vzdělání včetně neukončeného (ISCED 1 a 2) bylo v České republice, v Polsku a na Slovensku zjištěno zhruba u pětiny obyvatel, v Maďarsku byl podíl obyvatel s tímto stupněm vzdělání téměř třetinový.

Nejpočetnější kategorií nejvyššího ukončeného vzdělání byla ve státech V4 kategorie ISCED 3, která zahrnuje středoškolské vzdělání s maturitou i bez maturity včetně vyučení. V České republice a na Slovensku byly v kategorii ISCED 3 zahrnuty tři pětiny obyvatel starších 15 let. V Maďarsku a v Polsku obyvatelé s tímto stupněm vzdělání tvořili zhruba polovinu - v Polsku 53,0 %, v Maďarsku pouze 46,8 %).

Kategorie ISCED 4 - nástavbové studium (vč. pomaturitního studia) měla ve všech zemích zanedbatelné zastoupení mezi 1,5 – 3,4 %.

Graf 5: Struktura osob 15+ podle nejvyššího ukončeného vzdělání ve státech V4 podle sčítání 2011

Osoby s vysokoškolským vzděláním (bakalářským a magisterským) a s vyšším odborným vzděláním (absolutorium) jsou zahrnuti v kategorii ISCED 5. Podíly tohoto stupně vzdělání byly ve státech V4 poměrně vyrovnané. Nejvyšší podíl vysokoškoláků byl zaznamenán v Maďarsku a Polsku, 17,3 %, resp. 17,5 %. Na Slovensku bylo v kategorii ISCED 5 zjištěno 15,5 % a nejnižší podíl v České republice, a to 13,2 %.

Navazující doktorské studium je kategorií ISCED 6. Doktorské vzdělání bylo zjištěno u méně než jednoho procenta osob ve všech zemích V4.

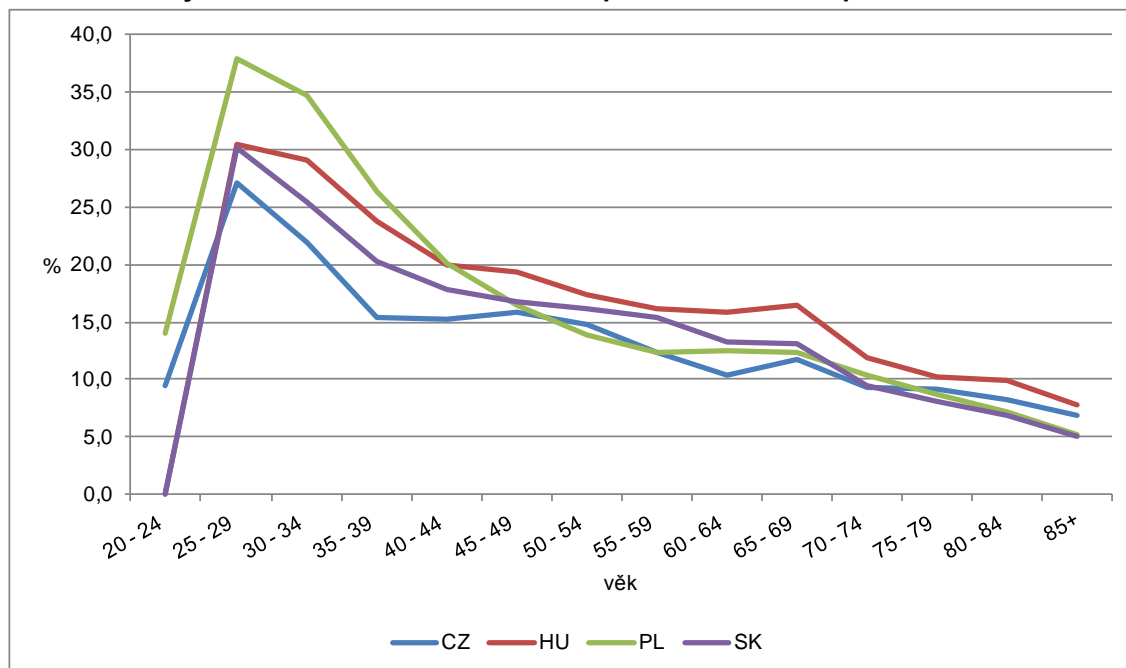
Stupeň nejvyššího ukončeného vzdělání se mezi muži a ženami v zemích V4 výrazně neliší. Větší diference byla patrná podle věku. S výjimkou nejmladších věkových skupin, kdy vzdělání ještě není dokončené, s věkem stupeň vzdělání klesá. Ve středním věku (30 – 64 let) měla naprostá většina osob zemí V4 vzdělání středoškolské nebo vysokoškolské (nejvyšší

ANALÝZA

zastoupení bylo u žen v Polsku ve věku 30 – 49 let, a to 89,7 %). Ve vyšších věkových skupinách převažovaly osoby se základním nebo i neukončeným základním vzděláním.

Graf 6 zobrazuje zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním (ISCED 5 a 6) v dané pětileté skupině; zahrnuti jsou osoby s bakalářským, magisterským a doktorským stupněm a vyšším odborným vzděláním (absolutorium). Nejvyšší podíl vysokoškoláků měla nejmladší věková kategorie 25 – 29 let (ve věku do 25 let u většiny osob ještě nebylo vzdělání dokončeno). V tomto věku bylo nejvyšší procento vysokoškoláků zaznamenáno v Polsku, následovalo Maďarsko a Slovensko, kde byl podíl vysokoškoláků v tomto věku zhruba 30 %, v ČR o tři procentní body níže. S rostoucím věkem zastoupení vysokoškoláků v populaci téměř plynule klesalo. Spolu s narůstajícím věkem také Polsko ztrácí svoji přední pozici. Od věkové skupiny 40 až 45 let má nejvyšší zastoupení vysokoškoláků Maďarsko. Ve věku 70 let byla ve všech zemích vysokoškolsky vzdělaná jen zhruba desetina obyvatel.

Graf 6: Podíl vysokoškoláků v dané věkové skupině ve státech V4 podle sčítání 2011

2.2 Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity

Podíl ekonomicky aktivních na celkovém počtu obyvatel se v jednotlivých zemích V4 výrazně neliší; mezi ekonomicky aktivní patřila téměř polovina všech obyvatel. V České republice a na Slovensku byl podíl ekonomicky aktivních na celkovém počtu obyvatel zcela shodný. V Polsku a Maďarsku byl nižší o 2,6 resp. 3,3 procentních bodů. Ve vztahu k pracovní síle (osobám 15letým a starším) byly hodnoty míry ekonomické aktivity ve stejných relacích (tab. 5).

Mezi ekonomicky aktivními mírně převažovali muži. Ve všech zemích V4 bylo jejich zastoupení mezi ekonomicky aktivními podobné a pohybovalo se mezi 53,3 % (Maďarsko) až 54,5 % (Polsko).

ANALÝZA
Tab. 5: Ekonomicky aktivní ve státech V4 podle sčítání 2011

Stát, pohlaví		Ekonomicky aktivní		v tom			
				zaměstnaní		nezaměstnaní	
		abs.	míra ekonomické aktivity (%)	abs.	rel.	abs.	rel.
CZ	Celkem	5 080 573	56,8	4 580 714	90,2	499 859	9,8
	Muži	2 750 039	63,3	2 491 996	90,6	258 043	9,4
	Ženy	2 330 534	50,6	2 088 718	89,6	241 816	10,4
HU	Celkem	4 511 220	53,1	3 942 723	87,4	568 497	12,6
	Muži	2 405 915	60,5	2 101 551	87,3	304 364	12,7
	Ženy	2 105 305	46,6	1 841 172	87,5	264 133	12,5
PL	Celkem	17 576 246	54,5	15 443 421	87,9	2 132 825	12,1
	Muži	9 571 697	61,9	8 451 918	88,3	1 119 779	11,7
	Ženy	8 004 549	47,6	6 991 503	87,3	1 013 046	12,7
SK	Celkem	2 630 052	57,5	2 186 967	83,2	443 085	16,8
	Muži	1 422 590	64,6	1 180 541	83,0	242 049	17,0
	Ženy	1 207 462	51,0	1 006 426	83,4	201 036	16,6

Struktura ekonomicky aktivních podle věku byla ve všech zemích V4 podobná. Srovnatelné byly i faktory ovlivňující ekonomickou aktivitu: věk ukončení povinné školní docházky a věk pro odchod do starobního důchodu.

Mezi ekonomicky aktivními byla nejvíce zastoupena věková skupina 30 až 49 let. V Polsku tvořila polovinu (49,9 %), v České republice a na Slovensku 52,1 %, resp. 52,2 % a v Maďarsku dokonce 54,9 %. Zhruba čtvrtina ekonomicky aktivních byla ve věku 50 až 64 let. Významněji zastoupenou skupinou byla i nejmladší věková skupina 15 až 29 let. Zde byly rozdíly mezi jednotlivými zeměmi výraznější; v Maďarsku bylo v tomto věku pouze 18,9 % ekonomicky aktivních, v České republice 20,2 % a na Slovensku 21,2 %. Naproti tomu v Polsku byla věková kategorie 15 až 29 let zastoupena 25,2 %, což bylo více než ekonomicky aktivních ve věku 50 až 64 let. Nejstarší věková skupina, 60 – 64 let, byla mezi ekonomicky aktivními zastoupena jen nepatrně (nejvíce v ČR 1,9 %, v ostatních zemích zhruba 1 %).

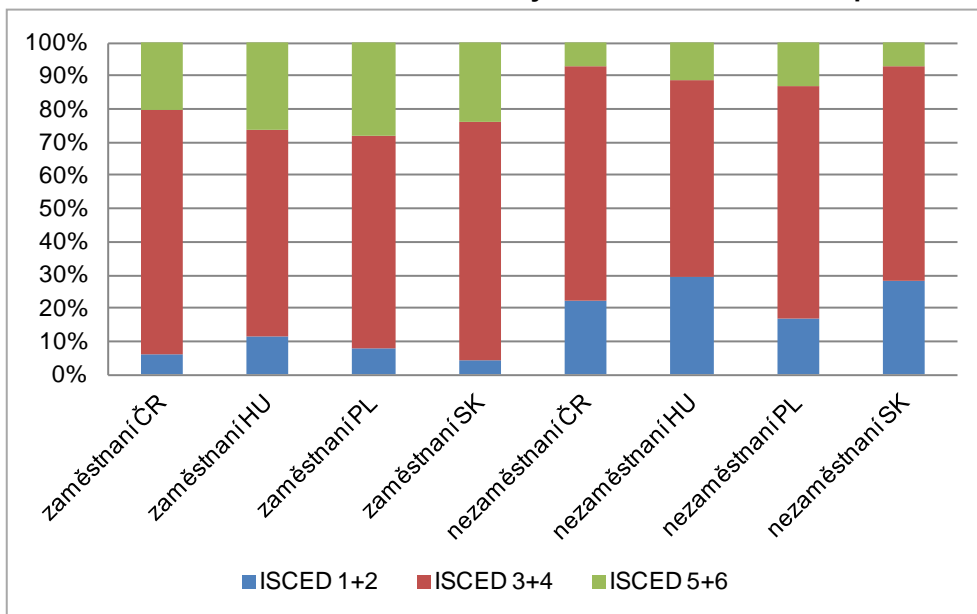
Podíl zaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob se v jednotlivých zemích lišil a byl determinován různou úrovní nezaměstnanosti. Nejvyšší podíl zaměstnaných byl zaznamenán v České republice, nejnižší na Slovensku.

Ve všech zemích se výrazně lišila vzdělanostní struktura v rámci skupiny ekonomicky aktivních – mezi zaměstnanými a nezaměstnanými. Mezi nezaměstnanými bylo patrné větší zastoupení osob s nižším stupněm vzdělání resp. osob s pouhým základním vzděláním, tedy bez jakékoliv odbornosti a kvalifikace. V Polsku byly zastoupeny mezi nezaměstnanými 16,7 %, v České republice 21,9 %, na Slovensku a v Maďarsku 27,7 % a 29,6 % ze všech nezaměstnaných. Naproti tomu ve skupině zaměstnaných byly osoby se základním vč. neukončeného vzdělání zastoupeny na Slovensku pouze 4,4 %, v ČR 6,3 %, v Polsku a Maďarsku 7,7 % a 11,4 %. Podíly osob se středoškolským vzděláním (ISCED 3) byly mezi zaměstnanými a

ANALÝZA

nezaměstnanými podobné. Naopak zastoupení vysokoškoláků (ISCED 5 a 6) se u zaměstnaných a nezaměstnaných liší. Jejich zastoupení mezi zaměstnanými v porovnání s nezaměstnanými je zhruba dvojnásobné, v případě Slovenska trojnásobné (graf 7).

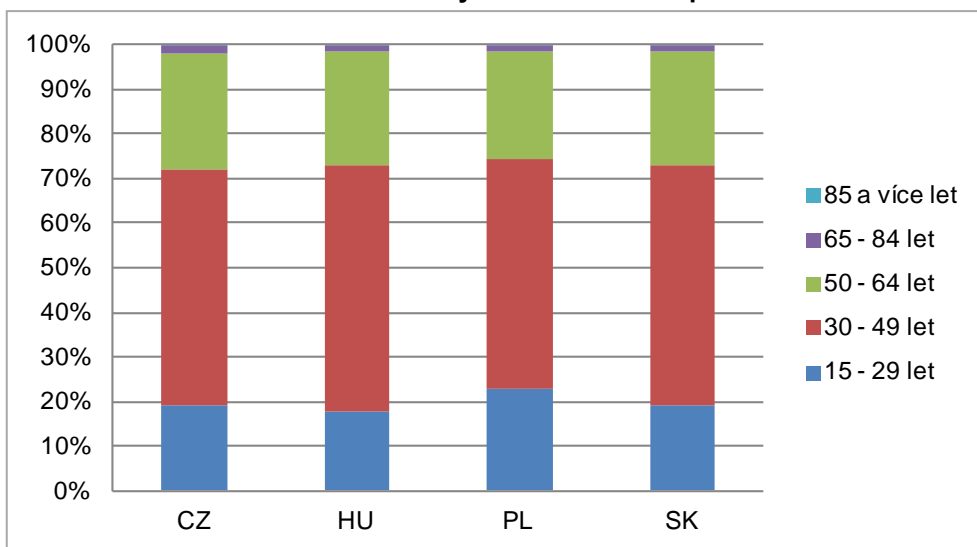
Graf 7: Vzdělanostní struktura ekonomicky aktivních ve státech V4 podle sčítání 2011

2.2.1 Zaměstnaní

Ve věkové struktuře zaměstnaných nebyly mezi zeměmi V 4 větší rozdíly s výjimkou nejmladší skupiny zaměstnaných (15 - 29 let, graf 8).

Graf 8: Věková struktura zaměstnaných ve státech V4 podle sčítání 2011

ANALÝZA

Struktura zaměstnaných podle věku byla v podobných relacích jako struktura ekonomicky aktivních podle věku. Více než polovina zaměstnaných byla ve věku 30 – 49 let (51,3 % Polsko až 55,5 % Maďarsko). Nejmladší věková skupina do 29 let měla nejvíce variabilní podíly na počtu zaměstnaných (17,6 % Maďarsko až 23,0 % Polsko).

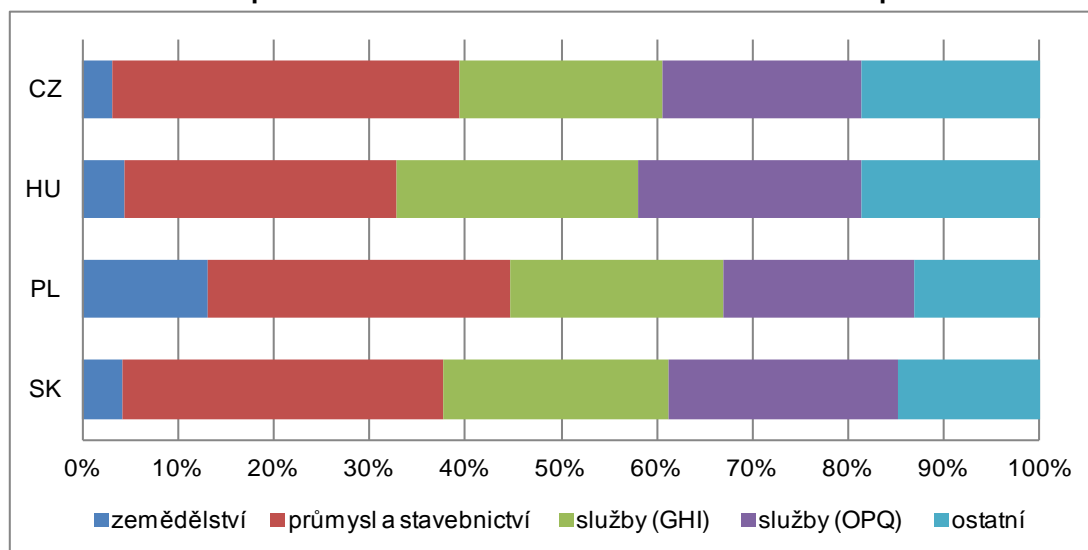
Necelou polovinu zaměstnaných tvořily ženy. V zemích V4 nebyly významné rozdíly v zastoupení žen; v ČR 45,6 %, v Maďarsku 46,7 %, v Polsku 45,3 % a na Slovensku 46,0 %.

Struktura zaměstnaných z hlediska sektorového rozložení měla ve všech státech V4 typické proporce – tedy nejvyšší zastoupení služeb a nejnižší podíl primárního sektoru, zejména zemědělství. Přesto existovaly mezi zeměmi V4 nezanedbatelné rozdíly. Např. Polsko mělo zastoupení primárního sektoru, zejména pak odvětví zemědělství, na počtu zaměstnaných osob více než trojnásobné ve srovnání s ostatními zeměmi V4.

2.2.1.1 Struktura zaměstnaných podle odvětví ekonomické činnosti

Jednotlivá odvětví ekonomické činnosti byly pro větší názornost vhodně sloučeny do skupin.

Graf 9: Zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti ve státech V4 podle sčítání 2011

Pozn. služby (GHI) = velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství, služby (OPQ) = veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče

Dominantní skupinou odvětví podle podílu zaměstnaných byly v ČR průmysl, velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství a veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče. Podobné zastoupení měli zaměstnaní také v Polsku a na Slovensku. V Maďarsku byla zmíněná odvětví také významně zastoupena, nejvyšší podíl zaměstnaných byl ale zaznamenán v skupině odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství.

ANALÝZA

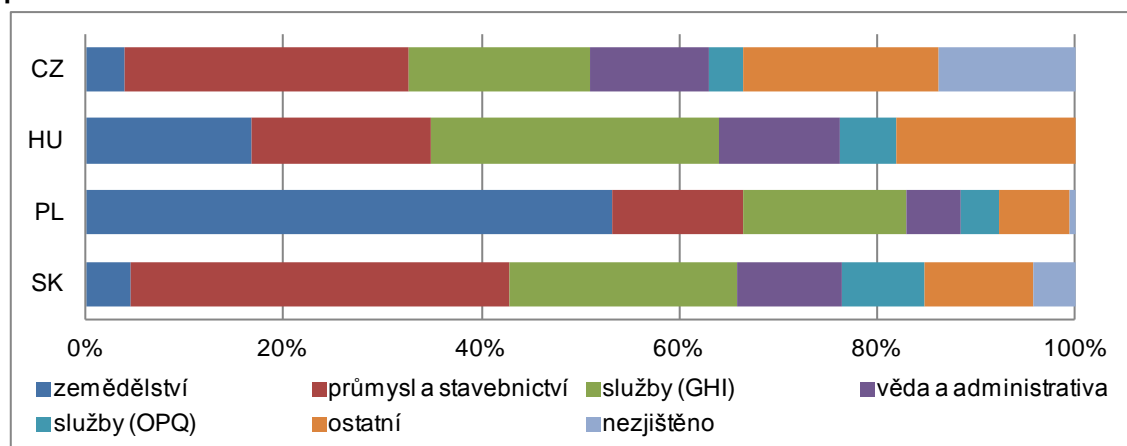
Tab. 6: Zaměstnaní ve vybraných odvětvích ekonomické činnosti ve státech V4 podle sčítání 2011

Odvětví ekonomické činnosti	CZ		HU		PL		SK	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Zaměstnaní celkem	4 580 714	100,0	3 942 723	100,0	15 443 421	100,0	2 186 967	100,0
z toho								
Zemědělství, lesnictví, rybníctví	124 284	2,7	176 731	4,5	1 940 610	12,6	86 391	4,0
Průmysl	1 161 216	25,4	864 627	21,9	3 467 564	22,5	529 223	24,2
Stavebnictví	313 662	6,8	251 134	6,4	1 242 006	8,0	155 447	7,1
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství	868 105	19,0	993 722	25,2	3 333 851	21,6	483 006	22,1
Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	842 914	18,4	921 324	23,4	2 982 467	19,3	489 631	22,4

2.2.1.2 Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání

Většina zaměstnaných ve státech V4 pracovala v postavení zaměstnance (74,8 % na Slovensku až 87,2 % v Maďarsku). Zaměstnavatelé představovali mezi zaměstnanými podíl pohybující se od 3,2 % na Slovensku do 4,5 % v Maďarsku. Výraznější zastoupení měly ve státech V4 osoby pracující na vlastní účet. Nejvyšší podíl osob pracujících na vlastní účet byl zaznamenán v Polsku (15,5 %), v České republice a na Slovensku 12,9 % a 11,0 %. V Maďarsku bylo zastoupení osob pracujících na vlastní účet mezi zaměstnanými v zemích V4 nejnižší, a to 7,8 %.

Graf 10: Osoby pracující na vlastní účet podle odvětví ekonomické činnosti ve státech V4 podle sčítání 2011

Pozn. služby (GHI) = velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství, služby (OPQ) = veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče, věda a administrativa = Profesní, vědecké a technické činnosti a administrativní a podpůrné činnosti

ANALÝZA

Odvětvová struktura osob pracujících na vlastní účet byla v jednotlivých státech rozdílná (graf 10). Osoby pracující na vlastní účet se v ČR a na Slovensku uplatnily především v odvětví stavebnictví a odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství; v těchto odvětvích působila v obou zemích zhruba pětina osob pracujících na vlastní účet. Na Slovensku navíc 16,7 % osob pracujících na vlastní účet bylo zaměstnaných v průmyslu. V Maďarsku téměř ve třetině případů byly tyto osoby zaměstnány v odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství, 16,8 % bylo zaměstnáno v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství. Odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství jednoznačně dominovalo u osob pracujících na vlastní účet v Polsku (53,1 %), výrazněji bylo zastoupeno i odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství (16,6 %).

2.2.1.3 Místo pracoviště

Naprostá většina zaměstnaných dojíždějících za prací měla místo pracoviště ve své zemi. V České republice bylo v roce 2011 sečteno pouze 1,4 % zaměstnaných s místem pracoviště v jiné zemi. V Maďarsku a Polsku to bylo shodně 2,1 %, nevyšší podíl zaměstnaných s místem pracoviště v jiném státu byl zaznamenán na Slovensku, a to 5,8 %. Jednalo se téměř výhradně o kvalifikované pracovníky se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním. Vysokoškoláci tvořili mezi vyjíždějícími za prací do zahraničí v ČR třetinu, v Maďarsku a na Slovensku pětinu. Nejnižší podíl vysokoškoláků byl zaznamenán v Polsku, a to 13,7 %. Mezi vyjíždějícími do zahraničí převažovali středoškoláci, představovali v průměru tři čtvrtiny vyjíždějících za prací do jiné země, nejvíce v Polsku 78,4 %, v ČR byl podíl nižší 63,4 %.

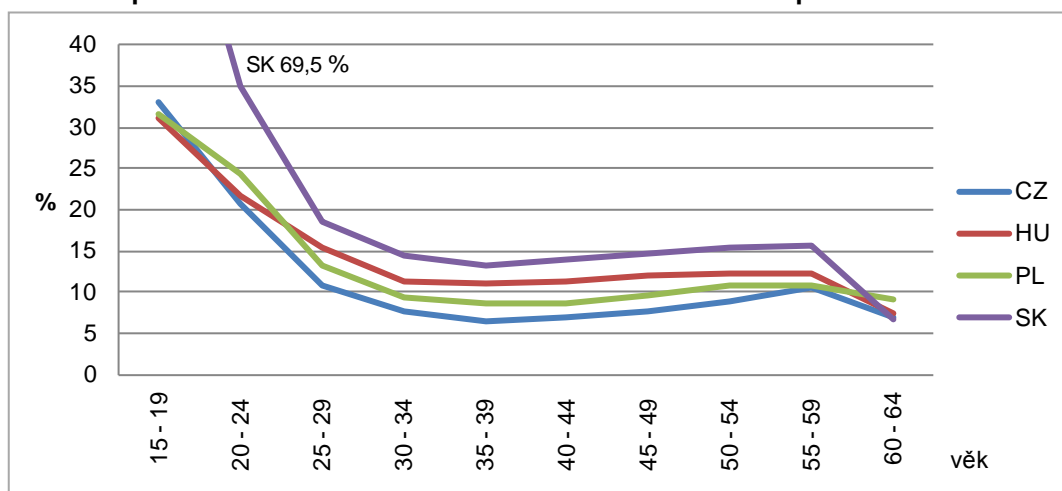
2.2.2 Nezaměstnaní

Úroveň míry nezaměstnanosti, tj. procentní podíl nezaměstnaných na pracovní síle (zaměstnaní i nezaměstnaní), byla v roce 2011 v jednotlivých státech V4 různá. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla zjištěna v České republice, a to 9,8 %, v absolutním vyjádření počet nezaměstnaných byl necelého půl milionu obyvatel. V Maďarsku a v Polsku dosahovala míra nezaměstnanosti 12,6 % a 12,1 %. Nejvyšší hodnota míry nezaměstnanosti byla zaznamenána na Slovensku, a to 16,8 %.

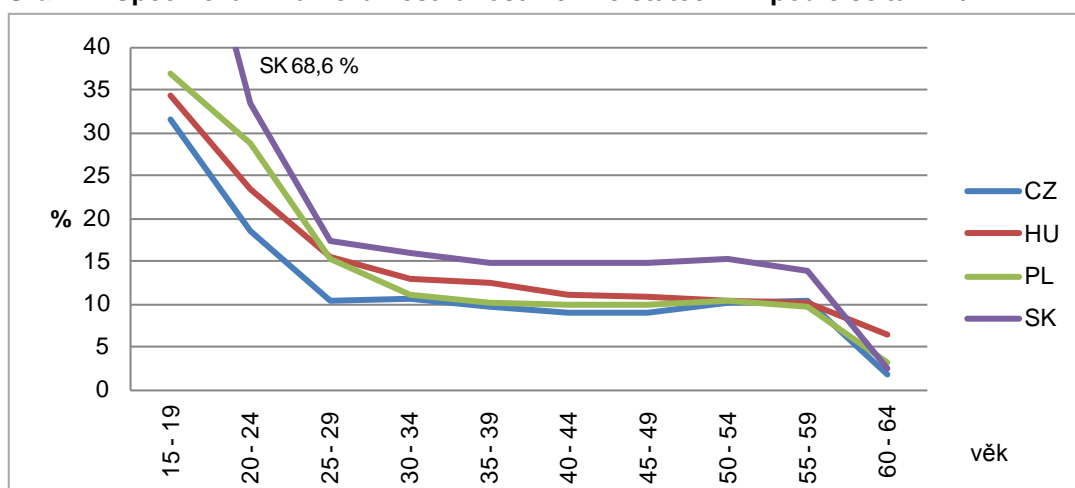
Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zjištěna ve všech zemích V4 v nejmladší pětileté věkové skupině 15 – 19 let. Jednalo se většinou o absolventy středních a základních škol, kteří obtížněji hledají uplatnění na trhu práce. Naproti tomu ve věkové skupině 25 – 29 let byla míra nezaměstnanosti výrazně nižší (v tomto věku už je většinou vzdělání ukončeno a míra nezaměstnanosti klesá). S věkem míra nezaměstnanosti klesala až do věku 35 – 39 let a pak mírně stoupala. Pokles nastal ve všech zemích V4 zhruba ve věku 60 – 64 let, kdy většina zaměstnaných odchází do starobního důchodu. (graf 11 a 12).

ANALÝZA

Graf 11: Specifická míra nezaměstnanosti mužů ve státech V4 podle sčítání 2011

Graf 12: Specifická míra nezaměstnanosti žen ve státech V4 podle sčítání 2011

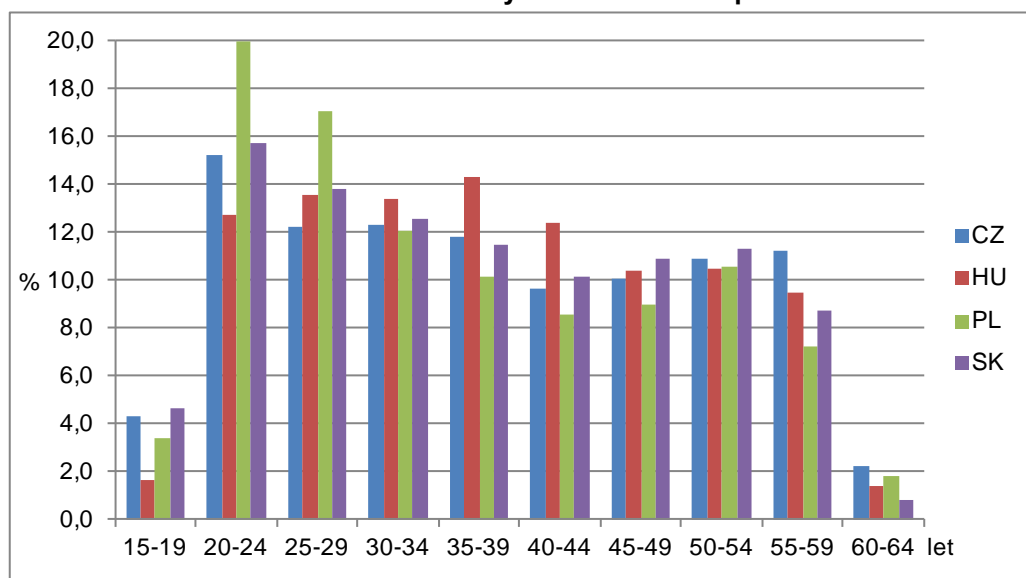

Věková struktura nezaměstnaných ve státech V4 byla dosti podobná (graf 13). Významně byly zastoupeny, nejvýrazněji v Polsku, věkové skupiny 20 – 24 let a 25 – 29 let, tj. absolventi středních, příp. i vysokých škol. S věkem pak počet nezaměstnaných klesal zhruba do věku 40 – 44 let a pak opět mírně rostl. Trendu se mírně vymykají věkové skupiny 35 – 44 let v Maďarsku, i když vzdělanostní strukturou korespondují s ostatními zeměmi V4.

Nemladší věková skupina, tj. 15 – 19 let, byla méně četná; většina osob v této věkové kategorii ještě nedokončila školní docházku, takže byly zahrnuty do ekonomicky neaktivních. Totéž platí pro osoby ve věkové skupině 60 – 64 let. Po ztrátě zaměstnání často odcházejí do předčasného důchodu, jsou pak zařazeny mezi ekonomicky neaktivní.

ANALÝZA

Graf 13: Věková struktura nezaměstnaných ve státech V4 podle sčítání 2011

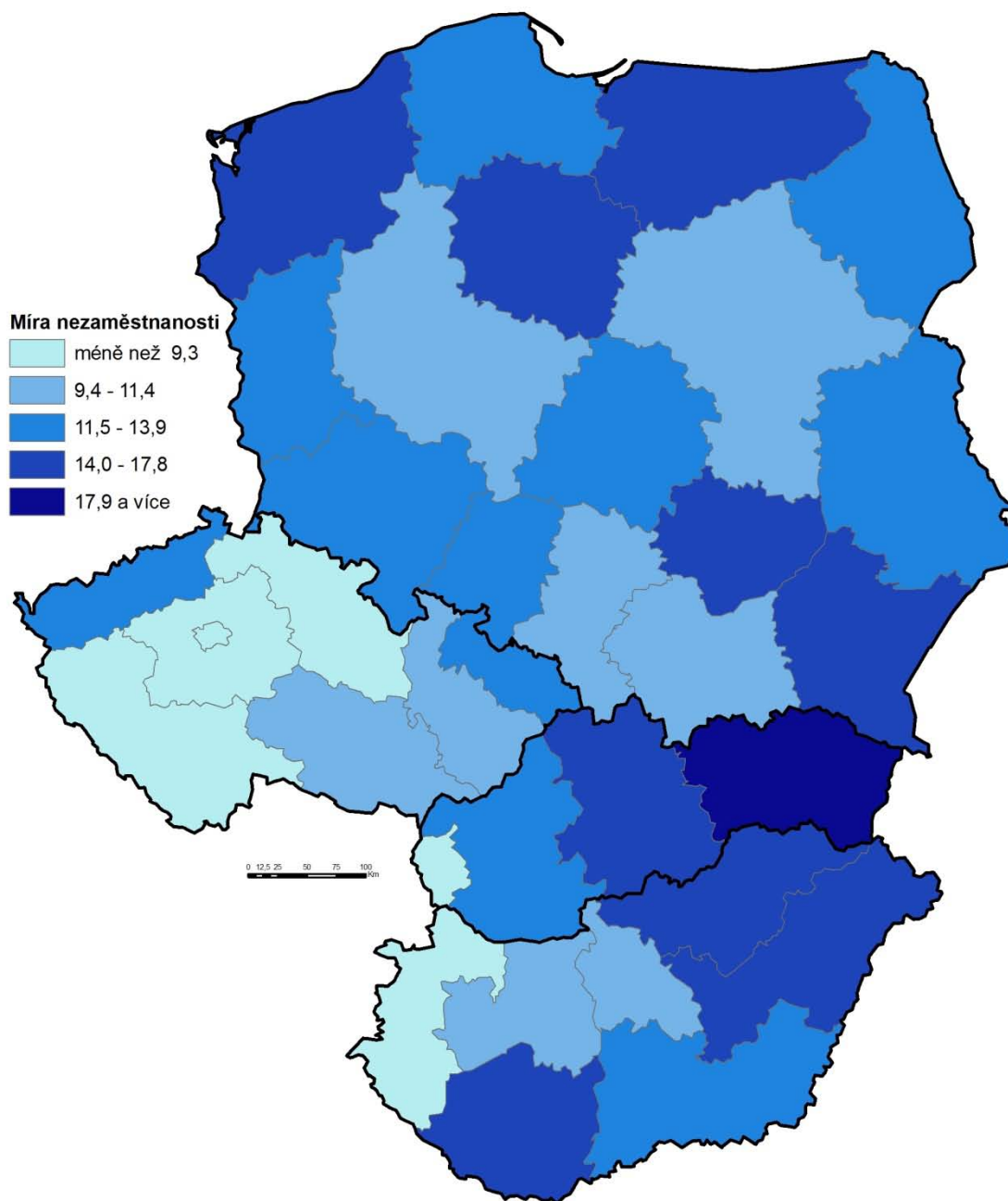

Nezaměstnanost ve státech V4 není územně homogenní (graf 14). Nejnižších hodnot na úrovni NUTS 2, tedy tzv. regionů soudržnosti dosahovala míra nezaměstnanosti v Praze (6,8 %). V Polsku a na Slovensku byla nejnižší míra nezaměstnanosti také zjištěna v hlavním městě nebo jeho zázemí, v NUTS 2 Mazowieckie (9,8 %) a Bratislavský kraj (8,9 %). V Maďarsku byla nejnižší míra nezaměstnanosti zaznamenána v regionu NUTS 2 Nyugat-Dunántúl (8,3 %) na západě země u hranic s Rakouskem; v regionu s hlavním městem Budapeští Közép-Magyarország byla druhá nejnižší míra nezaměstnanosti v zemi (10,7 %).

Naopak nejvyšších hodnot dosahovaly v ČR regiony Severozápad (13,2 %) a Moravskoslezsko (12,4 %) postižené útlumem těžby a průmyslové výroby. V Maďarsku byla nejvyšší míra nezaměstnanosti zjištěna na severovýchodě země v regionech Észak-Magyarország (17,3 %) a Észak-Alföld (16,3 %) na Slovensku na východě země Východné Slovensko (23,0 %), u obou zemí u hranic s Ukrajinou. V Polsku byla nejvyšší míra nezaměstnanosti na severu v regionu Warminsko-Mazurskie (16,3 %), který nemá přístup k moři.

ANALÝZA

Graf 14: Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 států V4 podle sčítání 2011

ANALÝZA

2.3 Struktura obyvatel podle státního občanství

Cizincem byla osoba, která neměla státní občanství dané země, ale měla občanství jiného státu. Občané s dvojným občanstvím, z nichž jedno bylo občanství sledované země, nebyli považováni za cizince.

Ve státech V4 žila naprostá většina obyvatel se státním občanstvím sledované země. Nejvíce homogenní zemí podle státního občanství bylo Polsko s 99,8 % a Maďarsko s 98,6 % obyvatel s daným státním občanstvím. Naproti tomu podíl obyvatel se státním občanstvím ČR žijících v České republice byl 95,4 % a podíl obyvatel s občanstvím Slovenska byl dokonce jen 92,2 %. Tyto hodnoty nejsou zcela reprezentativní především v případě Slovenska, kde byl vysoký počet nezjištěných odpovědí u státního občanství (téměř 40 tisíc, tj. 7,3 %). U ostatních zemí V4 byl podíl nezjištěných odpovědí u státního občanství podstatně nižší, 0,6 % v ČR, v Polsku a v Maďarsku byl ještě nižší.

Zastoupení cizinců v zemích V4 v porovnání s jinými státy EU je nízké. V Polsku a na Slovensku žilo necelé procento cizinců, v Maďarsku byl zaznamenán podíl cizinců jen nepatrně vyšší. Nejvyšší podíl obyvatel s cizím státním občanstvím byl zaznamenán v České republice, zhruba 4 %.

Tab. 7: Zastoupení vybraných skupin cizinců ve státech V4 podle sčítání 2011

Stát	CZ	HU	PL	SK
Cizinci celkem z toho	422 276	142 666	77 316	26 563
Ukrajina	116 139	11 820	19 938	1 777
Slovensko	82 251	8 246	792	x
Vietnam	52 612	2 358	3 384	721
Rusko	31 545	2 512	5 359	779
Polsko	16 800	1 744	x	2 375
Německo	14 907	16 987	6 147	1 075
Moldavsko	8 729	190	355	29
Bulharsko	7 774	681	1 845	445
USA	7 432	3 022	1 767	529
Velká Británie	5 182	2 602	2 058	605
Mongolsko	5 118	1 090	455	22
Rumunsko	4 786	38 574	910	1 351
Čína	4 773	8 852	2 017	266
Kazachstán	4 347	233	469	20
Bělorusko	4 129	157	5 407	71
Itálie	3 279	1 959	1 938	687
Francie	3 060	2 201	1 647	334
Rakousko	2 560	3 936	601	533
Srbsko	2 248	7 752	320	357
Maďarsko	1 099	x	537	4 468
Česká republika	x	421	1 127	6 925

ANALÝZA

V České republice v roce 2011 žilo 422 tisíc cizinců z téměř 100 zemí. Nejvíce, 27,5 % všech cizinců, byli zastoupeni občané Ukrajiny (tab. 7). Pětinu tvořili Slováci a 12,5 % cizinců byli občané Vietnamu. Četněji zastoupeni byli dále občané Ruské federace, Polska a Německa.

V Maďarsku bylo sečteno 144 tisíc cizinců. Nejvyšší zastoupení měli občané Rumunska (27,0 %), 11,9 % cizinců tvořili občané Německa a 8,3 % občané Ukrajiny.

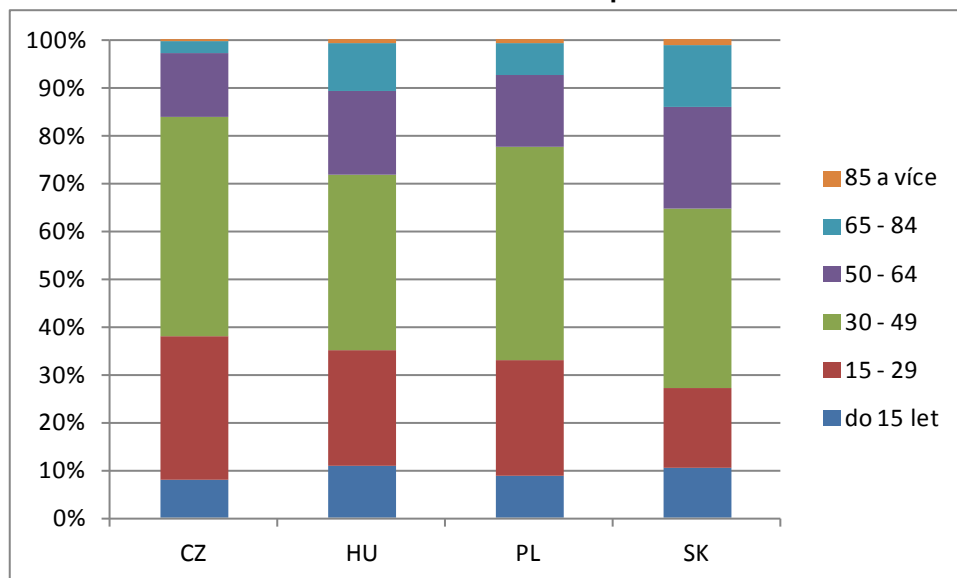
V Polsku žilo 77 tisíc cizinců, nejvíce jich bylo z Ukrajiny, tvořili čtvrtinu všech cizinců. Výrazněji byli zastoupeni občané Německa, Běloruska a Ruské federace.

Nejméně cizinců ze států V4 v absolutním vyjádření žilo na Slovensku, pouze 26 tisíc osob. Zhruba čtvrtinu všech cizinců tvořili občané ČR a 16,8 % cizinců byli občané Maďarska.

Ve většině států V4 mezi cizinci převažovali muži; od 57,4 % v ČR až po necelých 54 % v Polsku a na Slovensku. Pouze v Maďarsku mezi cizinci mírně převažovaly ženy, mužů bylo 49,5 %.

Naprostá většina cizinců v zemích V4 byla v produktivním věku (graf 15). Nejvíce byla zastoupena věková skupina 30 – 49 let. V ČR tvořila 45,7 % cizinců, v Polsku 44,7 %, na Slovensku 37,7 % a v Maďarsku 36,7 % všech cizinců. Naproti tomu dětská složka (do 15 let) tvořila jen zhruba desetinu, nejméně 8,1 % v ČR a nejvíce 10,8 % v Maďarsku.

Graf 15: Věková struktura cizinců ve státech V4 podle sčítání 2011

Více než polovina cizinců patřila do skupiny ekonomicky aktivních, což odpovídá jejich věkové struktuře. V Maďarsku, Polsku a na Slovensku tvořil podíl ekonomicky aktivních cizinců na celkovém počtu cizinců téměř 54 %. Výjimkou byla Česká republika, kde byl zaznamenán podíl ekonomicky aktivních cizinců pouze 37,4 %. Nízký podíl ekonomicky aktivních byl ovlivněn vysokým podílem nezjištěných odpovědí (43,5 %). Podíl ekonomicky aktivních cizinců se zjištěnou ekonomickou aktivitou byl 66,1 %.

Naprostá většina ekonomicky aktivních cizinců v zemích V4 byli zaměstnaní. Nejvyšší podíl zaměstnaných cizinců na ekonomicky aktivních byl zjištěn v Maďarsku, a to 93,6. V České republice a v Polsku se pohyboval kolem 90 %. Nejnižší podíl zaměstnaných cizinců na

ANALÝZA

ekonomicky aktivních byl zaznamenán na Slovensku, a to 85,7 %. Podíl zaměstnaných cizinců na ekonomicky aktivních cizincích je mírně vyšší než podíl zaměstnaných celkem na celkovém počtu ekonomicky aktivních v jednotlivých státech V4. Nejvyšší rozdíl mezi mírou zaměstnanosti cizinců a mírou zaměstnanosti celkem byl zaznamenán v Maďarsku, a to o 6,2 procentních bodů, v ostatních zemích V4 byl rozdíl pod hranicí 3 procentních bodů.

S výše uvedenými podíly souvisí míra nezaměstnanosti cizinců v daných zemích. Nejnižší míra nezaměstnanosti u cizinců byla zaznamenána v Maďarsku (6,4 %). V České republice byla 9,0 %, v Polsku 10,7 % a nejvyšší míra nezaměstnanosti byla zjištěna na Slovensku, a to 14,3 %.

2.4. Struktura obyvatel podle místa narození

Kromě cizinců žili ve státech V4 obyvatelé s občanstvím dané země, kteří ale měli místo narození v jiné zemi. V České republice bylo sečteno 284 tisíc obyvatel (necelá 3 %) se státním občanstvím ČR, kteří se narodili v cizí zemi. V Maďarsku a na Slovensku byl tento podíl 2,5 % a 2,4 %. V Polsku byl podíl obyvatel se státním občanstvím Polska narozených v cizí zemi nejnižší ze všech států V4 a tvořil 1,5 %.

Většina občanů V4 (s výjimkou Polska) s místem narození v cizí zemi se narodila v jiné zemi Evropské Unie. V České republice se jednalo převážně o občany narozené na Slovensku a na Slovensku zase o narozené v ČR, většinou ve starším produktivním a poproduktivním věku. Nezanedbatelná část občanů ČR a SK se narodila na Ukrajině, tvořila 6,9 % a 6,0 % všech narozených v cizině. Většina občanů Maďarska narozených v cizí zemi byla narozena v Rumunsku, zhruba desetina se narodila na Ukrajině, šlo převážně o osoby v produktivním věku. Mezi občany Polska byli nejvýznamněji zastoupeni narození na Ukrajině (37,7 %) a v Bělorusku (14,1 %). Významný podíl tvořili dále narození v Německu (12,7 %), v Litvě (9,6 %) a v Rusku (6,5 %). Naprostá většina těchto osob byla ve věku 65 let a více.

ANALÝZA

3. Charakteristiky bydlení a bytů

Údaje o bydlení a bytech byly zatíženy nerovnoměrně rozloženými nezjištěnými hodnotami v jednotlivých tématech vztahujících se k bydlení. Tuto skutečnost je třeba při porovnávání výsledků států V4 brát v úvahu.

Obecně platí, že téměř všichni obyvatelé žijí v bytech. Bydlení mimo byty nebo bydlení v zařízeních je obecně minimální. Mezi státy V4 nejvyšší podíl bydlení v bytech vykázalo Polsko, které současně mělo i velmi nízký podíl neobydlených bytů. Zastoupení nouzového bydlení vč. bezdomovců bylo nejvyšší v České republice; značná část těchto osob ale bydlela ve většinou standardně vybavených chatách a rekreačních objektech, kde měly tyto osoby i trvalé bydliště. Podle metodiky českého sčítání nejsou ale budovy s evidenčními čísly považovány za domy určené k bydlení, proto i osoby v nich bydlící byly zařazeny do bydlení nouzového. Na Slovensku zůstala nezanedbatelná 2 % osob bez zjištěného způsobu bydlení.

Tab. 8: Struktura osob podle způsobu bydlení ve státech V4 podle sčítání 2011 (v %)

Stát	Byty	Zařízení	Nouzové bydlení a bezdomovci	Nezjištěno
CZ	97,2	1,9	0,9	.
HU	97,5	2,4	0,2	.
PL	99,4	0,6	0,0	0,0
SK	96,4	0,9	0,7	2,0

V návaznosti na způsob bydlení osob i domácností byly zjišťovány při sčítání i údaje o bytech. Kromě kvantifikace bytového fondu byly zjišťovány i jeho kvalitativní parametry, ať už vztahující se k velikosti bytů nebo k jejich technickému vybavení

Tab. 9: Bytový fond států V4 ve státech V4 podle sčítání 2011

	Počet bytů celkem	Počet bytů na 1000 obyvatel	Obydlené byty		Neobydlené byty	
			abs.	% z celk. počtu bytů	abs.	% z celk. počtu bytů
CZ	4 756 572	456	4104635	86,3	651937	13,7
HU	4 390 302	442	3912429	89,1	477873	10,9
PL	12 965 598	341	12641916	97,5	323682	2,5
SK*	1 941 176	360	1734685	89,4	196466	10,1

* z celkového počtu bytů 10 025 bytů mělo nezjištěnou obydlitelnost

Ve vztahu k počtu obyvatel byly nejlepší bytové podmínky v České republice, kde byl nejvyšší počet bytů na 1000 obyvatel. Nejméně příznivá situace z tohoto pohledu byla v Polsku. Neplatí ale, že všechny neobydlené byty představují disponibilní bytový fond. V neobydlených bytech jsou zahrnuti i byty v domech využívaných k rekreaci resp. k tzv. druhému – sezónnímu – bydlení. Údaje za všechny země V4 nejsou ale v tomto detailu k dispozici.

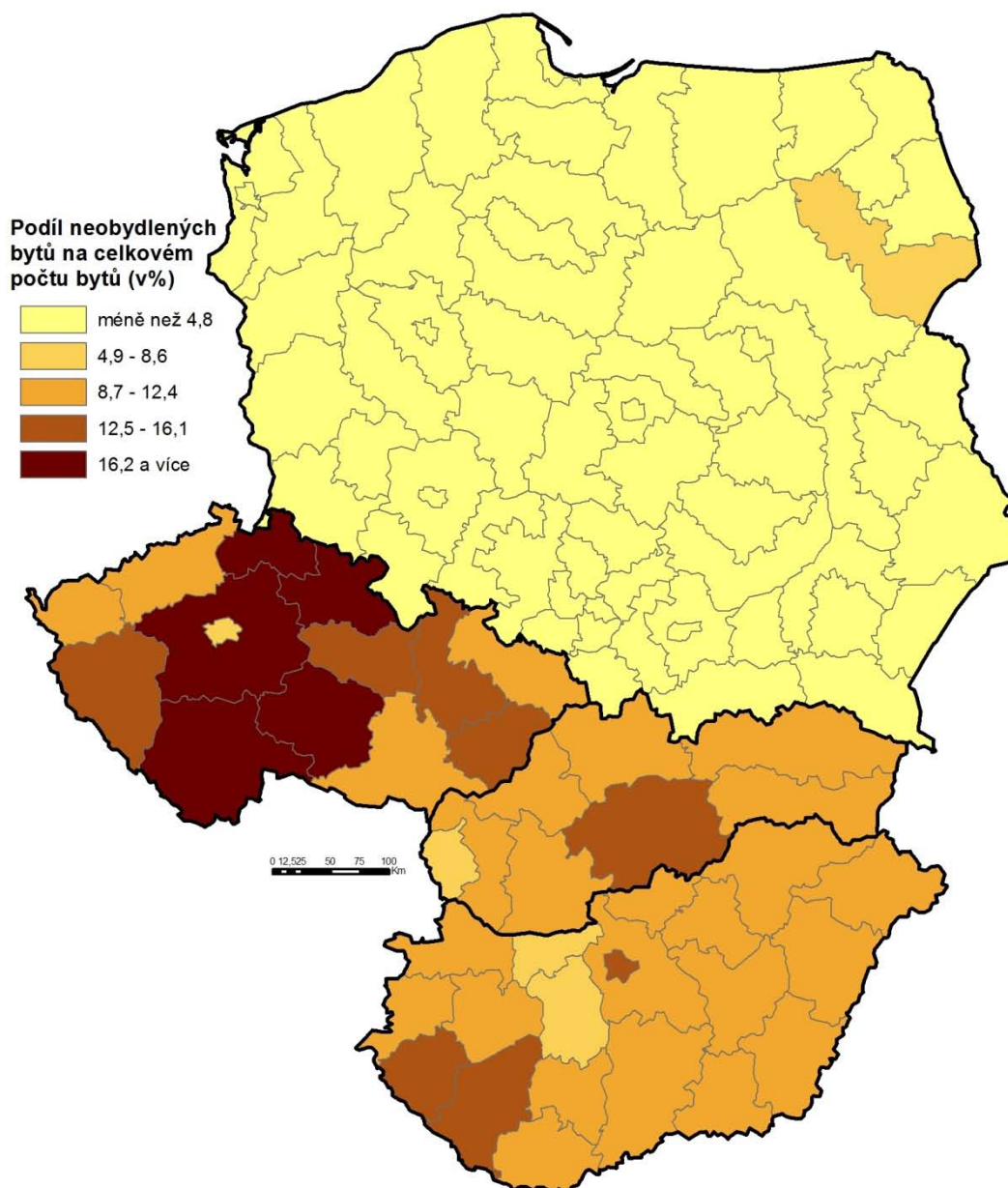
Relace obydlených a neobydlených bytů byly velmi podobné s výjimkou Polska, kde podíl neobydlených bytů je ve výsledcích extrémně nízký, jak v porovnání s ostatními státy V4, tak i s dalšími zeměmi. Tak nízký podíl neobydlených bytů nebyl totiž zjištěn v žádném jiném státu

ANALÝZA

EU. Pod hranicí 10 % byly podíly neobydlených bytů jen v 6 zemích EU, přitom např. některé přímořské země měly podíly neobydlených bytů naopak i kolem 30 %.

Rozmístění neobydlených bytů bylo v rámci jednotlivých států V4 územně diferencované.

Graf 16: Podíl neobydlených bytů na celkovém počtu bytů ve státech V4 podle sčítání 2011

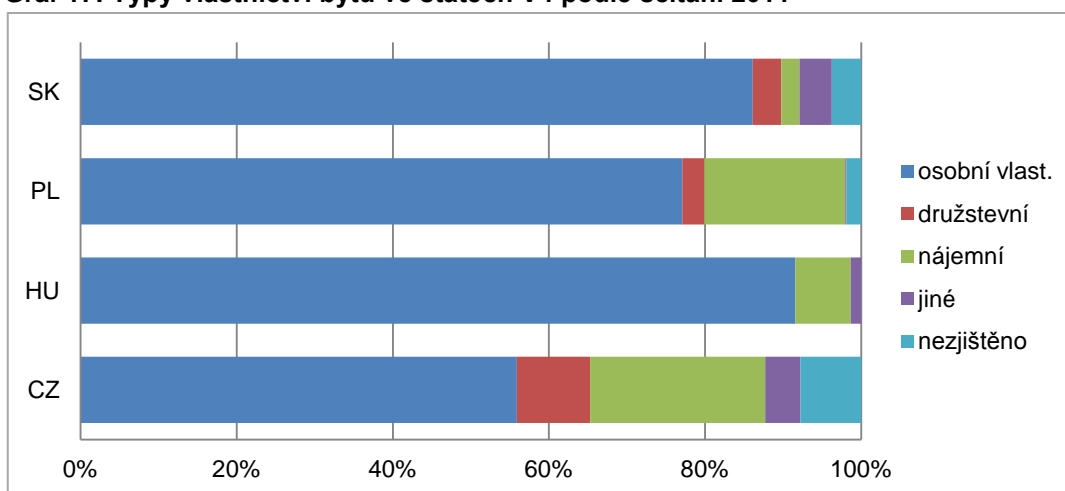
K regionům s největším zastoupením neobydlených bytů patřily v České republice Jihočeský kraj a Kraj Vysočina (téměř pětina bytového fondu kraje), v Maďarsku regiony Somogy a Zala

ANALÝZA

(kolem 14 %), v Polsku regiony Bialski a Chelmsko-Zamojski (cca 4 %) a na Slovensku Banskobystrický kraj s téměř 13 %.

Zásadní charakteristikou bytů je typ vlastnictví bytu, kde byly mezi zeměmi V4 nejvýraznější odlišnosti, a to i v míře nezjištěných odpovědí, které ostatní výsledky částečně deformovaly. Česká republika měla nejvyšší (téměř 8 %) podíl bytů s nezjištěným právním užíváním, tedy i s nezjištěným typem vlastnictví. Maďarsko nevykázalo žádné údaje u družstevních bytů (ani nemělo žádné byty s nezjištěným typem vlastnictví).

Graf 17: Typy vlastnictví bytů ve státech V4 podle sčítání 2011

Jednoznačně majoritní podíl ve všech zemích V4 mělo osobní vlastnictví. V České republice v datech Census Hub byty v osobním vlastnictví zahrnovaly bydlení ve vlastním domě (většinou rodinné domy) a byty v osobním vlastnictví (většinou zprivatizované byty v bytových domech). Obě tyto formy tvořily dohromady 56 %, což bylo mezi státy V4 výrazně nejméně. V Polsku bylo takových bytů více než tři čtvrtiny ze všech obydlených, na Slovensku 86 % a v Maďarsku dokonce více než 91 %. Nájemní bydlení bylo významněji zastoupeno pouze v České republice a Polsku, v obou zemích se týkalo zhruba pětiny bytů; v Maďarsku byl podíl nájemních bytů jen 7 %, na Slovensku pouhá 2 %. Interval podílů dalších typů vlastnictví bytů se pohybovaly pod 10 % a byly: u družstevních bytů mezi 0,0 – 9,4 %, u tzv. „jiných“ typů vlastnictví mezi 0,2 – 4,5 % a nezjištěno mezi 1,9 – 7,8 %.

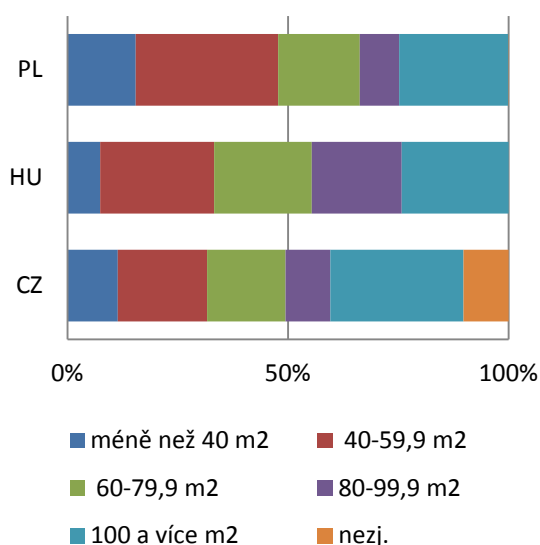
Kvalitativní parametry bytů zahrnují dvě hlavní oblasti. Velikostní charakteristiky (počet obytných místností a/nebo obytná plocha bytu) a technickou vybavenost bytu.

Velikostní charakteristiky bytů jsou mezi státy V4 obtížně srovnatelné z důvodu neexistence úplných srovnatelných dat. V případě velikosti bytu byla totiž možná alternativní volba poskytnutí dat za obytné místnosti nebo za plochu. Česká republika zpracovávala oba druhy údajů, zatímco Slovensko má k dispozici data jen za obytné místnosti a Maďarsko a Polsko naopak jen za obytnou plochu.

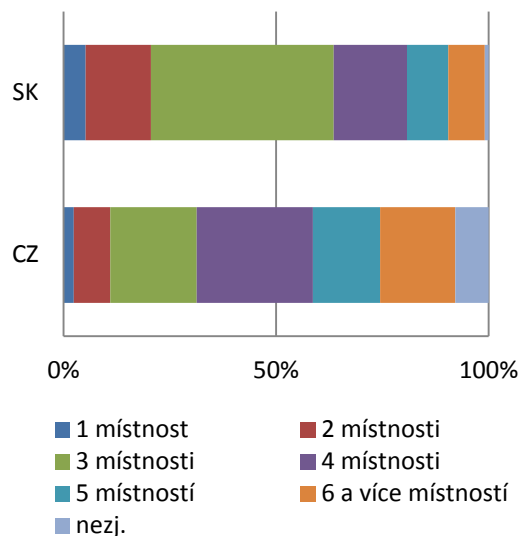
ANALÝZA

Ze srovnání (byť omezeného) dostupných dat vyplývá, že Česká republika má v porovnání s ostatními zeměmi V4 příznivější strukturu pokud jde o velikost bytu. V průměru nejmenší byty má naopak Polsko.

Graf 18: Struktura bytů podle obytné plochy ve státech V4 podle sčítání 2011

Graf 19: Struktura bytů podle počtu obytných místností ve státech V4 podle sčítání 2011

Ve struktuře bytů podle počtu bydlících osob je zřejmá vazba na hospodařící domácnosti, jejich složení podle typů a jejich velikost. Z tohoto pohledu jsou počty bytů s více osobami častější v Polsku a na Slovensku, kde je vyšší zastoupení početnějších rodin nebo domácností složených ze dvou a více rodin. Ve více než polovině bytů v těchto dvou státech bydlí 3 a více osob, zhruba v desetině bytů dokonce 6 a více osob. Česká republika a Maďarsko má naopak převahu bytů s 1 nebo 2 osobami, dohromady tvoří tyto byty téměř 60 %, přičemž zastoupení bytů s 1 osobou a bytů se 2 osobami je přibližně shodné.

Oblastí, kde byly rozdíly minimální, byla základní technická vybavenost bytů. Podíly bytů s vodovodem, koupelnou nebo splachovacím záchodem se pohybovaly zhruba mezi 91 až 98 %. Nižší hodnoty (na úrovni 91 %) sice vykazovaly Česká republika a Slovensko, důvodem ale byly byty s nezjištěnou vybaveností, kterých bylo v obou státech zhruba 7 %. Maďarsko nemělo nezjištěné hodnoty vůbec, Polsko ve zcela zanedbatelném počtu (v relativním vyjádření promile procenta).

Zatímco vodovod, koupelna nebo splachovací záchod byly standardní součástí bytů, naplatilo to o ústředním topení. Nejvyšší podíly bytů s ústředním topením vykázalo Polsko (86 %) a Česká republika (více než 80 %). Slovenské byty měly ústřední topení ze tří čtvrtin (současně ale téměř 9 % nezjištěných odpovědí). Nejnižší hodnoty mělo Maďarsko (62 %). Protože u všech bytů v maďarském sčítání byly informace o topení k dispozici (nulové nezjištěné hodnoty), údaj je v tomto případě zcela vypovídající.

ANALÝZA

Stáří bytového fondu bylo v České republice, Maďarsku a Polsku obdobné. Podíly jednotlivých období výstavby se lišily pouze v jednotkách procentních bodů. Ve všech třech státech byla zhruba pětina bytů v domech postavených do roku 1945 a obdobím s nejmasivnější bytovou výstavbou bylo desetiletí 1971 – 1980, na které připadá v průměru více než pětina všech bytů. Po roce 1990 se ve všech státech výstavba bytů významně zpomalila, takže podíly bytů postavených mezi lety 1991 – 2011 se pohybují v průměru kolem 16 % za uvedených dvacet let. Slovensko se strukturou bytů podle období výstavby od uvedených tří států odlišovalo. Nejstarších bytů, postavených do roku 1945 mělo necelou desetinu; tři čtvrtiny bytů byly postaveny mezi roky 1946 – 1990. Zpomalení bytové výstavby po roce 1990 bylo patrné i na Slovensku, ale na rozdíl od ostatních států V4 bylo toto zpomalení významnější. Byty postavené za posledních dvacet let tvoří pouhých 11 % z bytového fondu.

ANALÝZA

4. Charakteristiky domácností a jejich složení

4.1 Struktura domácností podle typu

Základní struktura domácností byla v zemích V4 rozdílná. Kromě celoevropských trendů, ke kterým patří např. dlouhodobé zvyšování počtu domácností jednotlivců, mají dopad do vývoje jednotlivých typů domácností i historické tradice a různá míra vlivu víry, která posiluje tradiční rodinu de iure. Z tohoto hlediska byly základní struktury domácností podobné v České republice a Maďarsku, kde zastoupení rodinných domácností bylo zhruba třípětinové, a podíl domácností jednotlivců se blížil třetině ze všech hospodařících domácností. Jiné proporce byly u katoličtějších zemí – Polska a Slovenska, kde se zastoupení rodinných domácností blížilo třem čtvrtinám a jednotlivci tvořili cca čtvrtinu hospodařících domácností

Tab. 10: Hospodařící domácnosti podle typu ve státech V4 podle sčítání 2011

Stát	Hospodařící domácnosti celkem	abs.			%		
		rodinné (vč. 2 a více rodin)	jednotlivci	vícečlenné nerodinné	rodinné (vč. 2 a více rodin)	jednotlivci	vícečlenné nerodinné
CZ	4 372 085	2 734 551	1 422 147	215 387	62,5	32,5	4,9
HU	4 105 708	2 662 416	1 317 138	126 154	64,8	32,1	3,1
PL	13 432 489	9 882 503	3 228 750	321 235	73,6	24,0	2,4
SK	1 802 071	1 280 668	456 467	64 936	71,1	25,3	3,6

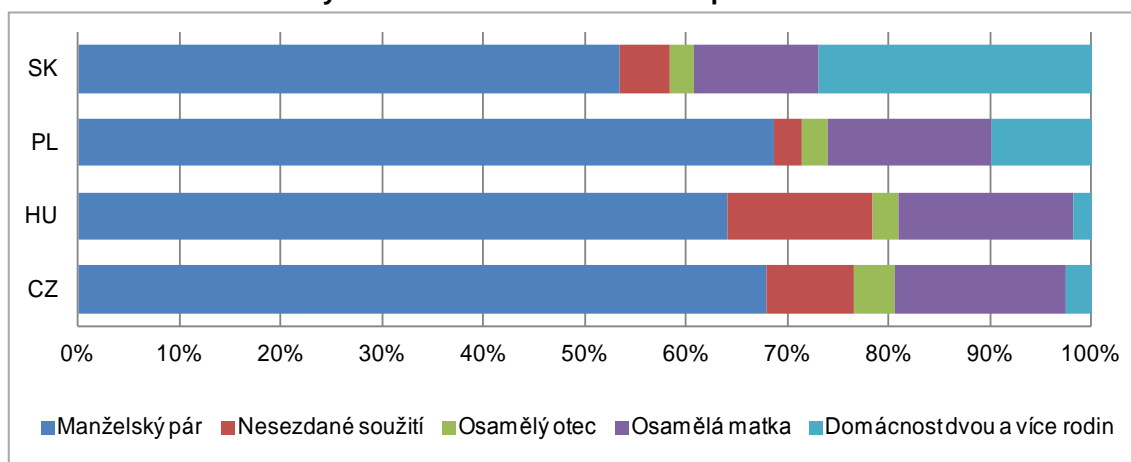
Vnitřní struktura skupiny rodinných domácností nebyla ale ani v zemích, kde byly souhrnné podíly podobné, identická.

V Maďarsku a v České republice měly rodinné domácnosti strukturu podobnou. Manželské páry byly zastoupeny 64 resp. 68 % a také podíl neúplných rodin byl v obou státech téměř stejný (pětina počtu rodinných domácností). Maďarsko mělo ale výrazněji vyšší zastoupení nesezdaných soužití. Na rozdíl od zbylých dvou států V4 zjišťovalo Maďarsko a Česká republika i rodiny osob stejného pohlaví. V obou zemích byly počty zanedbatelné (registrovaných partnerství bylo v ČR 632 a v Maďarsku pouhých 76 párů). Neformálních svazků osob stejného pohlaví bylo řádově více (4053 resp. 1585), ale ani jejich počet nijak strukturu rodinných domácností neovlivnil a podíly se pohybovaly v pouhých promile.

Polsko a Slovensko mělo detailní strukturu rodinných domácností různorodou, a to jak mezi sebou, tak ve srovnání s Českou republikou a Maďarskem. Na Slovensku byly nejnižší podíly neúplných rodin a nejvyšší zastoupení domácností složených ze dvou a více rodin. V Polsku měly nejnižší zastoupení domácnosti nesezdaných soužití a naopak nejvyšší domácnosti manželských párů, což odpovídá silné pozici tradičního institutu manželství i struktuře obyvatelstva podle rodinného stavu. V této souvislosti je ovšem překvapující vyšší procento domácností osamělých rodičů (v drtivé většině osamělých matek), což by předpokládalo i vyšší procento rozvedených, které bylo ale v Polsku naopak velmi nízké.

ANALÝZA

Graf 20: Struktura rodinných domácností ve státech V4 podle sčítání 2011

Extrémní hodnotou ve struktuře rodinných domácností byl vysoký podíl domácností, ve kterých společně hospodaří dvě a více rodin, překračující na Slovensku čtvrtinu všech rodinných domácností (a blízkí se pětina z celkového počtu hospodařících domácností). Tato hodnota, ovlivněná nepřesně zjištěnou informací o hospodaření, podstatným způsobem změnila relaci mezi jednotlivými typy domácností; podíly ostatních kategorií tak jsou částečně podhodnoceny. Nejvýrazněji se to projevilo u manželských párů, jejichž podíl z rodinných domácností byl pouze 53,4 % a v zastoupení osamělých matek, které činilo 12,4 %. Je pravděpodobné, že tyto domácnosti byly součástí domácností s dvěma a více rodinami, jejichž typ se dále nerozlišoval.

Rodinné domácnosti tvořené jednou rodinou je možné podrobněji rozlišovat podle počtu a věku dítěte žijícího v rodině (tab. 11).

Nejčtenějším typem rodinných domácností tvořených jednou rodinou byl ve všech zemích V4 manželský pár s dítětem mladším 25 let. V Polsku a na Slovensku dosáhl jejich podíl 40 % a byl tak oproti podílu manželských párů bez dětí téměř dvojnásobný. V České republice a v Maďarsku se zastoupení těchto kategorií téměř rovnalo (rozdíl do 4 procentních bodů). Na vyšším podílu manželských párů hospodařících bez dětí se v Maďarsku a České republice podílí i starší věková struktura.

S výjimkou České republiky převažovaly páry s dětmi do 25 let i v případě nesezdaných soužití, které ale v rámci rodinných domácností mají řádově nižší zastoupení.

Ve všech státech tvoří většinu neúplných rodin domácnosti s dítětem mladším 25 let.

ANALÝZA
Tab. 11: Rodinné domácnosti tvořené 1 rodinou podle typu domácnosti ve státech V4 podle sčítání 2011

Typ domácnosti	CZ		HU		PL		SK	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Rodinné domácnosti tvořené 1 rodinou	2 664 875	100,0	2 613 032	100,0	8 901 299	100,0	936 758	100,0
z toho								
Manželský pár ¹	1 857 347	69,7	1 708 219	65,4	6 778 052	76,1	683 606	73,0
v tom								
Manželský pár bez dětí	771 784	29,0	707 376	27,1	2 191 913	24,6	192 458	20,5
Manželský pár - dítě mladší 25 let	860 248	32,3	808 965	31,0	3 739 362	42,0	381 065	40,7
Manželský pár - dítě ve věku 25 a více let	225 315	8,5	191 878	7,3	846 777	9,5	110 083	11,8
Nesezdané soužití	237 933	8,9	376 651	14,4	285 195	3,2	63 799	6,8
v tom								
Nesezdané soužití bez dětí	119 707	4,5	166 681	6,4	133 495	1,5	22 809	2,4
Nesezdané soužití - dítě mladší 25 let	109 884	4,1	197 934	7,6	142 260	1,6	36 439	3,9
Nesezdané soužití - dítě ve věku 25 a více let	8 342	0,3	12 036	0,5	9 441	0,1	4 551	0,5
Osamělý otec	106 994	4,0	70 579	2,7	247 938	2,8	31 124	3,3
v tom								
Osamělý otec - dítě mladší 25 let	65 861	2,5	42 751	1,6	133 638	1,5	18 168	1,9
Osamělý otec - dítě ve věku 25 a více let	41 133	1,5	27 828	1,1	114 300	1,3	12 956	1,4
Osamělá matka	462 601	17,4	457 583	17,5	1 590 114	17,9	158 229	16,9
v tom								
Osamělá matka - dítě mladší 25 let	297 785	11,2	296 298	11,3	905 280	10,2	98 670	10,5
Osamělá matka - dítě ve věku 25 a více let	164 816	6,2	161 285	6,2	684 835	7,7	59 559	6,4

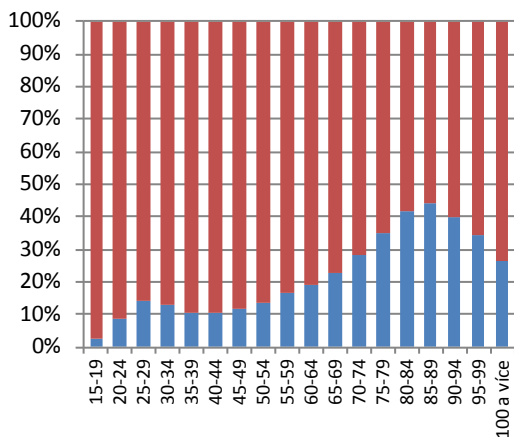
1 v ČR a HU zahrnuto i registrované partnerství

Významnou skupinou domácností, jejíž početnost v souvislosti se změnami demografického chování v postkomunistických zemích v posledních dvaceti letech stoupá, jsou domácnosti jednotlivců. V České republice a v Maďarsku hospodařilo jako jednotlivec přes 13 % obyvatel. V Polsku a na Slovensku pak 8,5 % obyvatel. Zastoupení jednotlivců v jednotlivých věkových skupinách nebylo konstantní. V České republice byly patrné dva vrcholy, a to u osob do 29 let (především ve věkové skupině 24 až 29 let) a u osob ve věku 85 až 89 let. Podobné zastoupení ve věkových kategoriích měli jednotlivci i v Maďarsku. Naopak Polsku a Slovensku „chyběl“ první vrchol v mladších věkových skupinách (např. na Slovensku představovaly jednotlivci ve věkové skupině 24 až 29 let jen 6,5 % osob v tomto věku, kdežto v ČR to bylo přes 14 %).

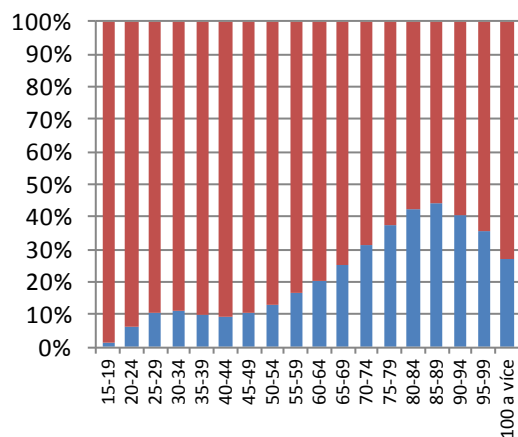
ANALÝZA

Graf 21: Osoby žijící jako jednotlivci podle věku ve státech V4 podle sčítání 2011

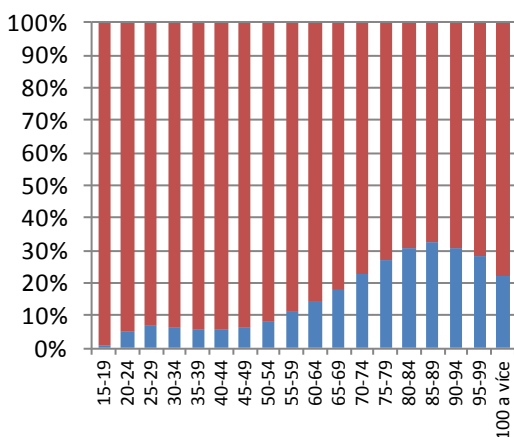
1. Česká republika

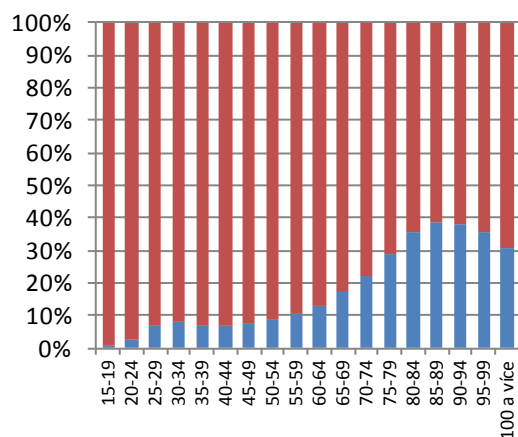
2. Maďarsko

3. Polsko

4. Slovensko

4.2 Postavení osoby v domácnosti

Struktura domácností odpovídala také struktura osob podle postavení v domácnosti. Drtivá většina osob v regionu V4 žila v soukromých domácnostech.

Všechny čtyři státy zjišťovaly u osob i bydlení v hromadných ubytovacích zařízeních i případy bezdomovectví. Především v Polsku byly osoby žijící mimo soukromou domácnost (tj. v instituci nebo jako bezdomovec) výjimkou a tvořily jen 0,5 % populace. Největší zastoupení měly tyto osoby naopak na Slovensku (3,4 %). Většinu osob žijících mimo soukromou domácnost zde ale představovaly osoby s dále nespecifikovaným postavením, které se v ostatních zemích V4 nevyšly.

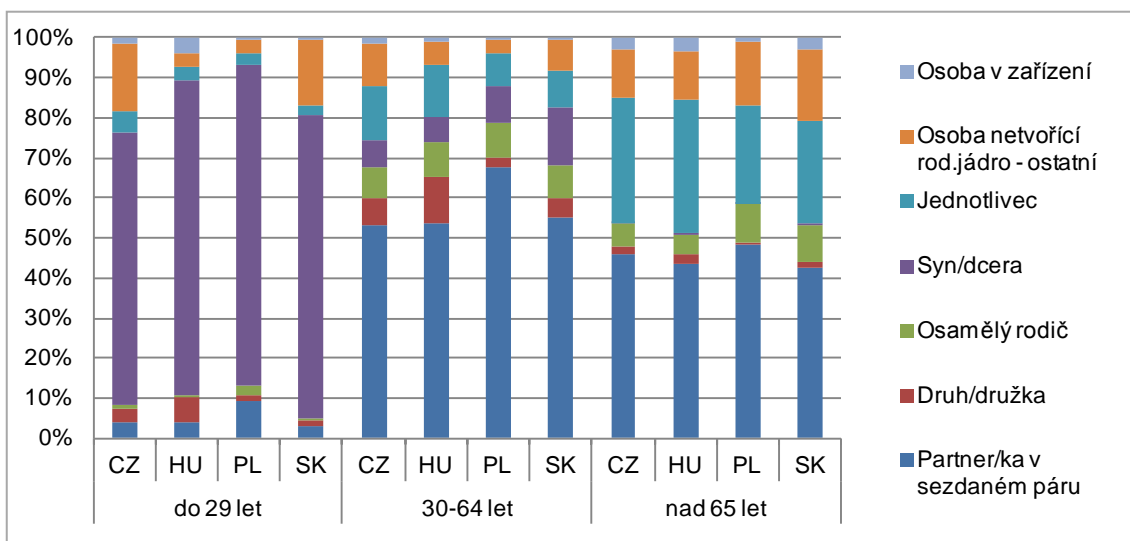
ANALÝZA

Tab. 12: Obyvatelstvo podle postavení v domácnosti ve státech V4 podle sčítání 2011

Postavení v domácnosti	CZ		HU		PL		SK	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Počet obyvatel celkem	10 436 560	100,0	9 937 628	100,0	38 044 565	100,0	5 399 333	100,0
z toho								
osoby v soukromé domácnosti	10 230 608	98,0	9 697 199	97,6	37 823 326	99,4	5 218 029	96,6
v tom								
partner/ka v sezdáném páru	3 714 694	35,6	3 544 104	35,7	16 522 945	43,4	1 781 608	33,0
druh/družka	475 866	4,6	809 428	8,1	634 908	1,7	160 698	3,0
osamělý rodič	569 595	5,5	536 614	5,4	2 428 332	6,4	287 406	5,3
syn/dcera	2 690 752	25,8	2 892 649	29,1	13 023 057	34,2	1 857 774	34,4
jednotlivec	1 422 147	13,6	1 317 138	13,3	3 228 750	8,5	454 957	8,4
osoby netvořící rod. jádro ostatní	1 357 554	13,0	597 266	6,0	1 985 333	5,2	628 480	11,6
osoby v zařízení	194 456	1,9	234 858	2,4	212 540	0,6	49 585	0,9
bezdomovec	11 496	0,1	5 571	0,1	8 699	0,0	23 483	0,4
nezjištěno	-	-	-	-	-	-	108 236	2,0

Struktura osob podle postavení v domácnosti závisí jednoznačně na věku osoby (graf 22)

Graf 22: Struktura osob podle postavení v domácnosti a věku ve státech V4 podle sčítání 2011

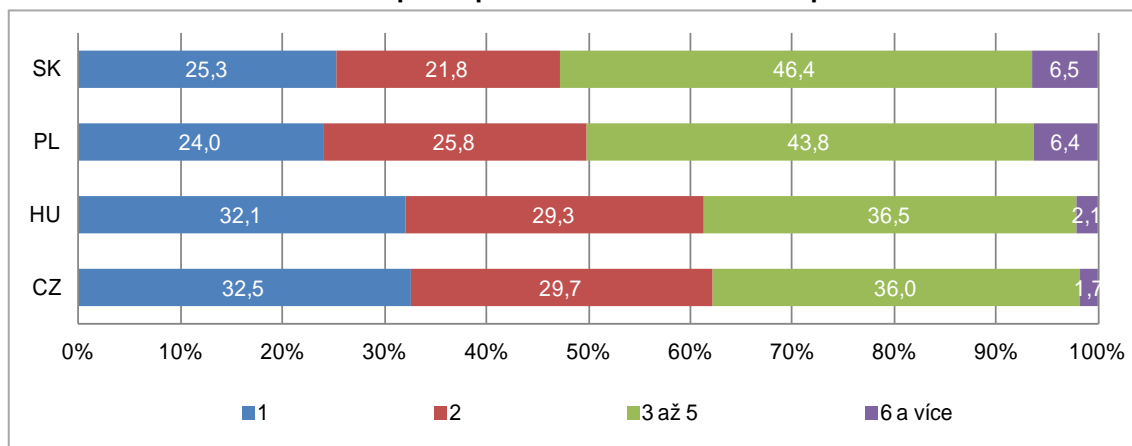
Z grafického vyjádření je ale patrné, že rozdíly v jednotlivých věkových skupinách odpovídají celkových rozdílům mezi státy a postavení států se tak v závislosti na věku osoby nemění. Rozdíly zároveň korespondují s výše popsanou strukturou domácností. Polsko má ve všech věkových kategoriích vyšší zastoupení partnerů v sezdáných párech a zároveň vyšší podíl osamělých rodičů. Maďarsko pak vyšší podíl osob žijících v nesezdaném soužití, tj. druhů a družek.

ANALÝZA

4.3 Velikost domácností

Struktura domácnosti podle počtu členů rozdělila státy V4 do dvojic. Téměř stejných hodnot dosáhlo zastoupení jednotlivých velikostních skupin domácností v Maďarsku a v České republice. V těch shodně tvořily domácnosti s malým počtem členů (do 2) přes 60 %. Naopak na Slovensku a v Polsku převážily vícečlenné domácnosti. Na Slovensku to koresponduje s faktem, že bylo identifikováno velké množství domácností, ve kterých žily dvě a více rodiny

Graf 23: Struktura domácností podle počtu členů ve státech V4 podle sčítání 2011

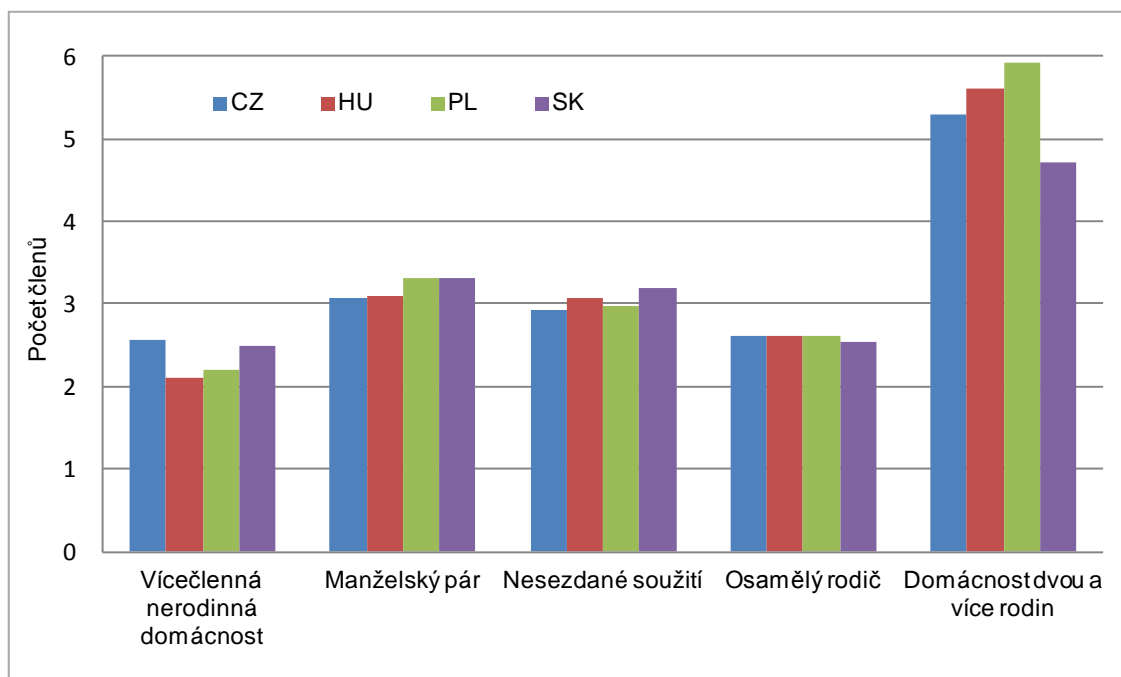

Průměrná domácnost v regionu V4 měla 2,65 členů. Nejmenší průměrnou velikost měly domácnosti v České republice (2,34 členů) těsně následované maďarskými domácnostmi (2,36 členů). V Polsku a na Slovensku byla velikost domácnosti v průměru o 0,5 člena větší.

Velikost domácnosti se liší podle typu (graf 24). V domácnosti manželského páru žilo v průměru ve všech státech více než 3 osoby. Největší jsou tyto domácnosti na Slovensku, nejmenší pak v České republice. Rozdíl se pohyboval na úrovni 0,25 osoby. Domácnosti nesezdaných soužití jsou v porovnání s manželskými páry menší. Největší rozdíl byl zjištěn v Polsku, kde tomu odpovídal i poměr párů žijících v domácnosti bez dětí; zatímco nesezdaných párů hospodařících bez dětí bylo více než 46 %, sezdaných párů jen 32 %. V ostatních zemích není tento poměr tak odlišný, např. v Maďarsku to byly jen 3 procentní body. Výrazně vyšších hodnot oproti jiným typům dosahuje logicky domácnost, ve které žijí dvě a více rodiny. Zde vybočuje nízká hodnota Slovenska, což se ale vzhledem k vysokému počtu sečtených domácností tohoto typu dalo očekávat.

ANALÝZA

Graf 24: Typy domácností podle průměrného počtu členů ve státech V4 podle sčítání 2011

ANALÝZA

Shrnutí

Státy Visegrádské čtyřky nespojuje pouze blízká geografická poloha, ale také společná historie, politické a sociální prostředí. Výsledky posledního sčítání lidu uskutečněného v roce 2011 ale ukázaly, že i v rámci středoevropských národů existují některé rozdílné tendence.

- Věková struktura populace je výsledkem demografického chování dané populace v posledních 100 letech. Z tohoto hlediska mají k sobě blíž starší věkové struktury Maďarska a České republiky, a naopak o něco mladší populace Slovenska a Polska.
- V případě struktury obyvatelstva podle rodinného stavu jsou rozdíly dány především různým vlivem náboženské víry. Polsko s vysokým podílem osob ženatých/vdaných a nízkým podílem rozvedených zemi tak představuje zemi s tradiční strukturou; opakem byla Česká republika, kde se podíl rozvedených dostal již přes 10 % populace.
- Struktura obyvatelstva podle vzdělání byla bez větších rozdílů. Výjimkou bylo pouze vyšší zastoupení osob se základním a neukončeným vzděláním a nižší podíl osob se vzděláním středním vč. vyučení v Maďarsku.
- Míra ekonomické aktivity dosahovala podobných hodnot v České republice a na Slovensku, o něco nižší byla v Maďarsku a Polsku.
- Struktura zaměstnaných podle odvětví ekonomické činnosti se mezi zeměmi V4 výrazně nelišila, pouze v Polsku byl zjištěn vyšší podíl zaměstnaných v zemědělství.
- Míra nezaměstnanosti byla nejnižší v ČR a nejvyšší na Slovensku.
- Zastoupení cizinců v zemích V4 bylo nízké. Nejvíce cizinců žilo v České republice a v Maďarsku.
- Úroveň bydlení byla v zemích V4 srovnatelná. Polsko vykázalo velmi nízké hodnoty neobydlených bytů. Z hlediska vlastnictví bytů převažovalo sice ve všech zemích osobní vlastnictví, ale zatímco v České republice představovala tato forma 56 %, v Polsku celých 91 %. V technických charakteristikách bytů byly rozdíly minimální.
- Přestože ve všech zemích shodně převažují v rámci rodinných domácností manželské páry, zastoupení ostatních typů domácností se liší. V České republice a v Maďarsku bylo zaznamenáno vyšší procento nesezdaných soužití a neúplných rodin. Oproti tomu v Polsku je zastoupení nesezdaných soužití zanedbatelné. Slovenské výsledky jsou ovlivněny extrémním podílem domácností s dvěma a více rodinami